TRAVNÁ

dříve

Krautenwalde

Vydalo
Šoltýství Travná z.s.
2018

Úvod, texty k vyobrazením, grafická úprava, fotografie a poznámky
napsali Josef a Pavel Komínkovi
Sazba a zlom Josef Komínek

Vydalo Šoltýství Travná z.s. jako privátní tiskovinu

Vydáno roku 2018
Náklad 100 výtisků
1. vydání

Toto dílo je chráněno autorskými právy dle zákonů České republiky

OBSAH

1. Úvod a historie Travné do r. 1947 6

2. Kostel Neposkvrněného početí P. Marie 29

3. Historie farnosti, hřbitov 43

4. Historie školy, hasičů a myslivců 57

5. Dolní Travná 73

6. Náves a horní Travná 95

7. Od návsi k hranici, po nové silnici 121

8. Mariánské údolí 131

9. Historie poutního místa 147

10. Časopis Jauerniger Heimatbrief 157

11. Borůvková hora 173

12. Příroda 191

13. Geologie, potoky, okolí Travné 209

14. Poválečná historie 223

15. Hospoda, obyvatelé Travné 237

16. Šoltýství Travná 250

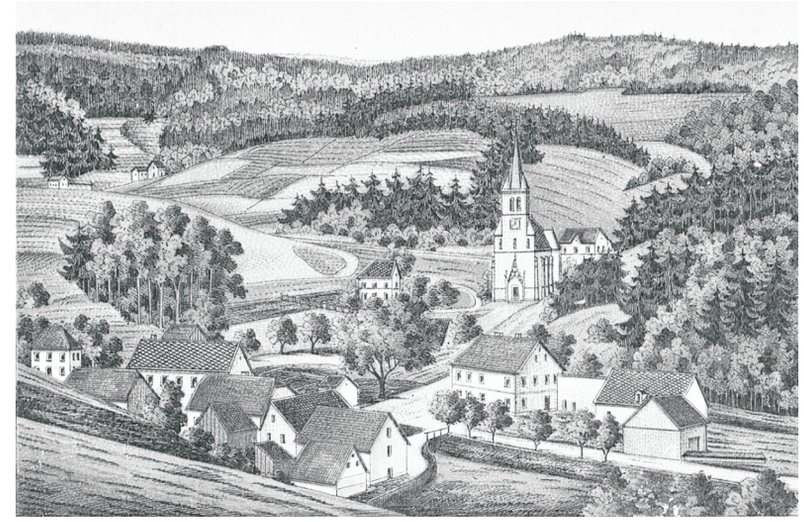

ÚVODEM

Na počátku jsme měli záměr pouze shrnout do jedné publikace informace z obecně známých pramenů o historii obce Travná, dříve Krautenwalde.

Až později jsme si uvědomili, při snaze obohatit holá fakta o reálie běžného života, že náš zájem vlastně přichází už pět minut po dvanácté, kdy nejstarší pamětníci, a to nejen z řad někdejších německých obyvatel, ale i z poválečných dosídlenců už nejsou mezi námi, ba dokonce, že již i naše prožitky a životní zkušenost patří k historii.

Proto jsme se pokusili ze střípků vzpomínek a různých pramenů poskládat pestřejší, i když místy subjektivní obraz nenávratně zašlého světa malé vesničky Travná a vyjádřit náš vztah k němu.

Publikace je dílem amatérských nadšenců, což se možná někde odráží na odborné úrovni včetně editorské práce a grafické úpravy, ale na druhé straně nebylo ani naším záměrem vydat vědeckou monografii a především si zakládáme na tom, že knihu financujeme výhradně z prostředků spolku a obejdeme se bez dotací a grantů a sponzorů.

Hodně místa věnujeme předválečné minulosti, která působí často takřka idylicky (alespoň ve vzpomínkách německých odsunutých krajanů, jejichž články s vděčností přejímáme z časopisu Jauerniger Heimatbrief), i když poslední kapitola oné historie byla tragická a rozporuplná.

Můžeme jen závidět, bohatému životu místní komunity (tehdy ovšem všude běžnému), soběstačnosti tohoto malého světa těžce pracujících, ale zároveň lidí umějících se bavit a angažovat se pro obec v mnoha spolcích a vyžívajících se v uspořádávání společenských a církevních akcí.

Po odsunu Němců byla znovu obydlena jen malá část domů, více než polovina z 97 stavení byla zbořena, vyrabována "zlatokopy", rozebrána na stavební materiál, anebo chátrala a byla postupně odsouzena k demolici; ještě v 80. letech neblahý konec mnohých usedlostí zachraňovali chalupáři, kteří se zde usídlovali již od 50.let.

Éra socialismu s omezenými možnosti a nevýkonnou ekonomikou, která po r. 1948 vyhnala i ty přistěhovalce, kteří zde chtěli na opuštěných statcích a polích soukromě hospodařit, konzervovala poválečný stav v jakési bezčasové letargii.

Obec se pak rozrostla jen díky řeckým emigrantům a rumunským Slovákům, kteří zde spolu s neodsunutými Němci a českými dosídlenci ponejvíce z Ostravska a Hané vytvořili zajímavou a družnou společnost.

I v podmínkách socialistické státní reglementace se našlo dost příležitostí k oslavám a společenským akcím v rámci ideologických rituálů nového režimu, jako byly oslavy MDŽ, 1. Máje, apod.

Travná byla tehdy odříznuta od okolního světa, vedla k ní jediná silnice z Javorníka, a to pouze k hranici striktně hlídané polskými pohraničníky. Otevření hranic po roce 1989, nejprve jen pro tzv. malý příhraniční pěší styk a později také pro osobní automobilovou dopravu tuto izolovanost zásadně změnilo, silnice se stala frekventovanou zkratkou převážně pro polské automobilisty. Stavba rozhledny na Borůvkové hoře znamenala další příliv turistů.

Největší devíza - klid a pocit až jakési mýtické izolovanosti od světa, jejímž symbolem byly opuštěné stavby někdejšího poutního místa, však vzala definitivně za své. To hlavní - celkem ještě neporušené krásné přírodní okolí však zůstává.

Tyto negativní stránky otevření se světu jsou poněkud vyváženy přínosem zahraničních návštěvníků, místní hospoda by se sotva udržela bez polských turistů, také stále více neobydlených domů by sotva našlo majitele z tuzemska v kraji, kde je minimum pracovních příležitostí a mladí se až na pár výjimek stěhují jinam a tak v obci volné nemovitosti kupují v poslední době výhradně polští chalupáři.

Pro místní obyvatelstvo znamená otevřená hranice nejen příležitost k výhodným nákupům v polských obchodech a poznávání tamějších pamětihodností, ale i šanci pro místní podnikatele.

Odlehlá Travná a vlastně i celé Javornicko již není tak přitažlivé, jako jiné klidnější nebo naopak atraktivnější destinace s rozvinutou infrastrukturou.

Aniž bychom snad chtěli onu dobu idealizovat, mnozí s nostalgií vzpomínáme na časy, kdy Travná byla na konci světa, kde lišky dávaly dobrou noc a lidé měli tehdy snad i více společných zájmů. Tato okolnost stála rovněž u zrodu spolku Šoltýství Travná, který je vydavatelem této knihy.

Obáváme se také, zda se v dnešní době nestáváme svědky plíživě probíhajícího ekonomicky motivovaného vysídlování pohraničí a tentokrát českého živlu.

Chtěli jsme proto zdokumentovat nejen minulou podobu vesnice, stavebních památek, přírody, ale také současný vzhled obce, stavební úpravy domů a proměny krajiny a zachytit dnešní obyčejný život obyvatel, neboť když si prohlížíme staré dokumenty a pohlednice, upoutají nás hlavně ty, které zachycují tehdejší obyvatele při různých akcích, čím žili, jak vypadali, jak se oblékali včetně výpovědí o veselých i tragických příhodách.

Snažili jsme se proto zařadit do publikace fotografie obyvatel zachycených při běžných činnostech, zábavě, či práci, ale jen málo lidí se dalo přesvědčit ke spolupráci. Pochopitelně, čím menší je časový odstup od událostí, tím je také obtížnější veřejně publikovat věci osobnějšího rázu.

Doufáme, že snad v budoucnu další generace ocení i tuto povrchní sondu do života naší obce a jejích dnešních obyvatel a naváží na tolikrát zpřetrhanou kontinuitu i na naše snahy o Travnou krásnější, sousedsky přátelskou a žijící v harmonickém sepětí s přírodou. *Josef a Pavel Komínkovi, editoři*

Historie Travné

kapitola I.

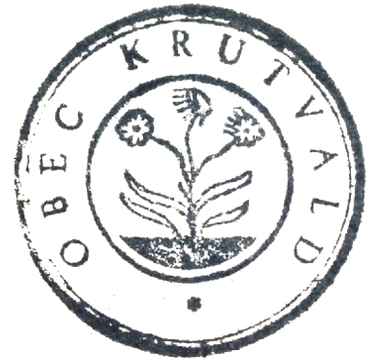

Historie obce Travná

Obec leží v horském údolí 479-549 m.n.m., má rozlohu 653 ha a hraničí na východě s Bílým Potokem a Javorníkem, na severu s Horními Hošticemi, na jihu se Zálesím a na západě s Polskem. Pozemkové knihy začínají roku 1738.

Krautenwalde leží v horském údolí od 480 - 600 metrů nadmořské výšky, je to nejhlubší zářez v Rychlebských horách a Kladském kotli. Vesnice je 3 km dlouhá, rozkládá se kolem toku potoka při okresní silnici, která vede z Javorníka do Łandeku serpentinami přes Leutenberg (667 m.n.m.)

Z vrcholu silnice se těší Javorník zpětnému pohledu do údolí Travné, tak jako do Kladského kotle až ke Kralickému Sněžníku (1242 m.n.m.) a na Borůvkovou horu (Heidelkoppe, 902 m.n.m.).

Historické názvy kolem roku:

1290 Cruthenwalde
1295 Cruthewalde
1296 Cruthwald
1358 Crutinwalde
1378 Crutenwalde
1524 Krautenwalde
1638 Krautenwaldau
1700 Krautwalda
1722 Krauttenwald
1886 Krautenwalde
1924 Krutvald,
1948 Travná
1960 Javorník – Travná

Složené jméno je pravděpodobně odvozeno od středohornoněmecky Krut = rostlina, bylina, a Wald = les, s významem v lese, kde je hodně rostlin. České jméno Krutvald bylo odvozeno od prvních znění s "u" nerozšířeného v dvojhlásku "au". Nové jméno Travná je překladem prvního členu německého názvu.

Jiný výklad říká, že druhá část slova pochází spíše ze slova Wall = dvorec, neboť v nářečí se říká Krautenwalle; název - les kolem dvorce či vesnice by se tedy hodil lépe.

Poprvé je ves zmíněna ve sporu biskupa Jana Romka s knížetem Bolkem z Fürstenberku, který se zmocnil této biskupské vesnice kolem roku 1295 a začal patrně při přechodu přes ní vymáhat od biskupských poddaných clo, případně je zavíral i do vězení. Řešením sporů byl dokonce pověřen krakovský biskup Jan, který měl přimět knížete, aby přestal vybírat clo na Travné a jiných místech patřících biskupovi.

Při vysazení obce bylo tu nepochybně zřízeno i šoltéství, ač první zpráva o jeho držiteli pochází teprve z roku 1373, kdy je Cuntzo z Crutinwaldu prodal za značnou cenu 48 marek s právem třetího feniku, řemeslníky a krčmou Ondřeji z Hoštic.

Tato práva si podrželo šoltéství i v dalších stoletích a znovu mu byla potvrzena, kupříkladu roku 1601, kdy mělo i právo mít tkalce. Právo držet kováře získal šoltys roku 1660. Šoltéství nemělo povahu rytířského statku a bylo počítáno mezi rustikála.

Travná byla přes svou horskou polohu velikou vsí, protože měla podle soupisu biskupského majetku z doby kolem roku 1290, 40 lánů. Tehdy patřila Jindřichu z Waldova a biskup z ní pobíral jenom desátek.

Tento Jindřich se šestkrát objevil v listinách mezi léty 1310 – 1313 jako svědek, případně jako nabyvatel lenních statků, a to vždy s označením, že byl věrným služebníkem knížete Bolka. To by tedy nasvědčovalo tomu, že jej kníže po obsazení Travné podaroval tímto biskupským majetkem a po uzavření smíru biskupovi nezbylo nic jiného, než se s tímto stavem smířit a udělit ves knížecímu služebníku v léno.

Zdá se, že i pak ves svou výhodnou polohou na přechodu do Kladska, lákala loupeživé feudály k záboru. Obsadili jí patrně Haugwitzové, sídlící na hradě v Žulové, kteří si ves přivlastnili a biskup Přeclav z Pogarel jí musel od nich roku 1358 i se Žulovou znovu vykoupit.

V aktech knížecího biskupství a generálního vikářství v Teschen v listině z 26.7. 1358 patří obec pod vládu obce Friedeberg (Žulová), které koupí přešly do držení biskupa Prezlause z Pogarellu (1341 – 1376).

V soupisu biskupského majetku z doby kolem roku 1420 je vesnice opět uvedena s počtem 40 lánů, z nichž podle smlouvy byly odváděny do biskupských důchodů 3 marky 10 grošů. Velmi se chválil tzv. Polský les, jehož dříví se dobře prodávalo. Případné služby ze vsi náležely k javornickému zámku. I když není poznamenáno, že ves je dána v léno, ukazuje kusost záznamu, v němž chybí jinak vždy udaný počet šoltéských lánů, že už počátkem 15. století byla v lenní držbě.

Držitelkou vsi byla do roku 1417 dcera Petra Lesa, neobyčejně zámožného muže, vlastnícího hodně majetku v Javorníku, která ji toho roku prodala Jiřímu z Tarnova současně s Uhelnou a právem postavit si hamry. Rok nato obdržel Travnou jako léno od biskupa Zikmund Stosch spolu se vsí Pomsdorfem, s níž zůstala Travná dlouho spojena jako část panství.

Stoschové, kteří si násilím nashromáždili velké statky, drželi Travnou po více než sto let a prodali ji roku 1511 s pěti jinými vesnicemi českému šlechtici Janu Bořitovi z Bezdružic. Bořita ves brzy prodal, patrně pánu z Kurzbachu, protože ten ji postoupil roku 1524 Rafaelu Teschinskému z Nisy.

Žena nebo dcera Teschinského Barbora prodala roku 1555 Travnou příslušníku známé polské rodiny Stenzlovi z Rozdražova.

Roku 1564 se poprvé uvádí na Travné hamr, který byl patrně mnohem starší, takže i zde se určitě dobývala železná ruda. Ačkoliv se Stenzl topil v dluzích a neplatil daně, udržel se jeho rod na Travné přes sto let. Při soupisu sedláků roku 1579 se jich napočítalo jen 17 a 6 dědičných zahradníků, což by nasvědčovalo, že ves byla velmi malá a 40 lánů, které ji byly připisovány koncem 13. a počátkem 15. století, byly jen spíše kolonizačním plánem než skutečným osídlením. Některá jména, jako Böhm, Hoschke, Hon, Micke nebo Wegengel napovídají, že se na tomto přechodu mezi Kladskem s Slezskem dosti dlouho udržel slovanský živel.

Kolem r. 1638 byla obec jmenována jako náboženské obročí Javornicka a patřila pravděpodobně jako léno hraběti Stanislausovi z Pozdrazova z Pomsdorfu - Liebenau.

V roce 1651 je ve vlastnictví hraběte Wilhelma z Kolowrat, v r. 1666 hraběte z Tattenbachu, který dotoval duchovního, daroval mu půl „Hube" pole. Později léno přešlo na rodinu hraběte Schaffgotsche z Wildschűtz (Vlčice) jako lenní statek wroclavského biskupa. V tomto držení zůstalo panstvu Krautenwalde až do roku 1919.

Třicetiletá válka se ovšem nevyhnula ani Travné, tím spíše, že ležela na důležité horské cestě. I její obyvatelé museli nést břemeno zvýšených daní a robot. Roku 1648 se tedy obrátili na svého pána, aby jim slevil na kontribuci, protože jsou zcela vyčerpáni. V nouzi byl však i jejich pán. Jeho statky byly zabaveny a teprve 1663 byly hraběti opět vydány. Nakonec se jich však přece musel Rozdražov roku 1672 vzdát a biskup je dal na krátkou dobu (1675-1679) v léno hraběti Tattenbachovi, načež je připojil k biskupství, jako stolní statek.

Z popisu vsi sestaveného roku 1672 je vidět, že počet sedláků zůstal týž, jako roku 1579, totiž 17, a že se ves zvětšila z 8 zahradníků na 14.

Ve vsi sloužily k mletí obilí dva mlýny, jejichž majitel odváděl větší poplatky než šoltýs, po 8 a 9 tolarech. Ze snadného zisku se biskupství dlouho netěšilo, protože již roku 1717 se začal majitel z Pomsdorfu, (dnes Pomianów Górny, PL), hrabě z Vrbna a Bruntálu domáhat Travné jako léna, patřícího stále k pomsdorfskému majetku. Biskup se sice bránil u dvorské kanceláře, že léna spadla na něho podle všeho práva, ale nakonec spor vyhrál žalobce a Travná byla opět spojena s Pomsdorfem jako léno.

Součástí fondu Okresního státního archívu Jeseník je pergamenová listina s pečetí datovaná 13.9.1748, kterou Ernest August hrabě z Falkenheimu stvrdil prodej klučiny z krutvaldských lesů svým poddaným.

Při soupisu obce pro výměr daní roku 1724 bylo zařazeno mezi sedláky už 24 majitelů usedlostí, kdežto počet zahradníků zůstal nezměněn (14). Nevelký celkový výsevek 23 maldrů a 4 šefle ukazuje, že výměra jednotlivých usedlostí byla velmi skrovná.

Po sedmileté válce, která se často dotkla Travné, protože tudy procházely vojenské oddíly rakouských i pruských armád, se přece jen podařilo odloučit Travnou od Pomsdorfu, ležícího v pruské části Slezska. Přičinil se o to biskup Schaffgotsch, který chtěl zaopatřit jednoho ze svých příbuzných statky na rakouské straně hranic. Roku 1770 byla Travná spojena v jeden celek s lénem Vlčice a udělena jeho synovci Antonínu hraběti Schaffgotschovi.

V srpnu 1779 navštívil císař Josef II. Jesenicko a z Bílé Vody přes Borůvkovou horu se dostal i na Travnou.

Císař byl šoltysem a zástupci obce uvítán před domem č. 24 a při této příležitosti poprosil starý otec, Johann Tamme o propuštění svého syna z vojska. Již za tři týdny byl dědic doma. Taková císařská laskavost povzbudila starostu a zastupitele obce a požádali císaře o samostatnou duchovní správu v obci. Císař to slíbil a dodržel slovo.

Roku 1806 měla Travná 79 čísel a 488 obyvatel. Za dalších 30 let se zvýšil počet domů, většinou dřevěných, na 85 domů a počet obyvatel až na 543. Vrchnostenský úřad byl pro Travnou a obec Vlčice společný, a to ve Vlčicích. Na přechodu hranic do Kladska už tehdy stávala celnice. Silnice vedla středem vsi přes tzv. Starou horu. Hlavním zdrojem obživy zůstala práce v okolních lesích, přadláctví a pomalu se rozvíjející dobytkářství. Za hladomoru po roce 1845 platilo se tu za míru žita až 25 zlatých a Travná patřila k nejchudším obcím celého Jesenicka.

V německé bratrovražedné válce 1866 velmi trpělo obyvatelstvo vesnice. Pruští husaři přitáhli do vesnice, zabavili potraviny a dobytek. V roce 1871 započala stavba nové cesty od křižovatky (hostinec Heinelt) po šoltéství. Po roce následovala stavba okresní silnice v serpetinách na Leutenberg (tzv. drtič) a do Landecku.

V tomto desetiletí zde bylo několik zátop a požárů a v roce 1895 dokonce zemětřesení.

Vraždou následníka trůnu a jeho manželky začala I. světová válka. Válečné břemeno, které musela obec nést bylo velké. Potravin bylo stále méně stejně jako ostatních potřeb. Musely být odevzdány zvony a cínové píšťaly varhan farního kostela. Poslední úspory obce a obyvatelstva musely být odevzdány jako válečné půjčky.

Konec války v r. 1918 přinesl politický převrat. Na troskách císařství vznikla Československá republika. V únoru r. 1919 vpochodovali do obce čeští vojáci a 8. července v prvních obecních volbách v novém státě byl zvolen starostou Anton Bőse, ale za několik měsíců dal svůj úřad k dispozici. Volba padla na Johanna Volkmera a ve stejném roce ustavily úřady místo pro četníka.

V roce 1919 bylo léno v majetku rodiny Schaffgotschů zrušeno a pozemky v Krautenwalde koupila paní Frida Katz z Weisswasser - Bílé Vody. Posledním majitelem byl hrabě Wilczek.

Roku 1921 byla v obci zřízena četnická stanice a celnice.

V roce 1922 vysvětil prelát Josef Neugebauer z Frývaldova (Jeseník) nové zvony pro farní kostel.

Při volbách v r. 1923 byl zvolen starostou Viktor Springer. V r. 1928 odstoupil Schiedeck z úřadu a ten převzal Josef Korte, respicient finanční stráže ve výslužbě, v roce 1931 byl Josef Korte v úřadě potvrzen. V listopadu následujícího roku se uskutečnily oslavy 50. jubilea farního kostela.

V roce 1935 opustil farář Dr.Alfred Thanheiser obec a převzal faru v Barzdorfu (Bernarticích). Na jeho místo pak nastoupil farář Anton Mokrisch z Petrovic.

V roce 1937 byla dokončena lanovka z Leuthenbergu (tzv. Drtič) do lomu ve Waldeku (Zálesí) a ve stejném roce byla obec elektrifikována.

V červnu 1938 se uskutečnily opět volby. Starostou se stal Alois Schubert.

Vesnice v roce 1939 měla 428 obyvatel - 418 Němců, 10 Čechů a 97 popisných čísel, 49 selských usedlostí, které se rozkládaly na 840 ha, z toho bylo panské půdy 211 ha se 177 ha lesů.

Text převzat z knihy: Jesenicko v období feudalismu do roku 1848 - Rudolf Zuber a kolektiv, 1966, nakladatelství. Profil.

Text psaný kurzívou - zdroj : Stefan Gottwald a Hans Pachl - Krautenwalde, historie Travné.

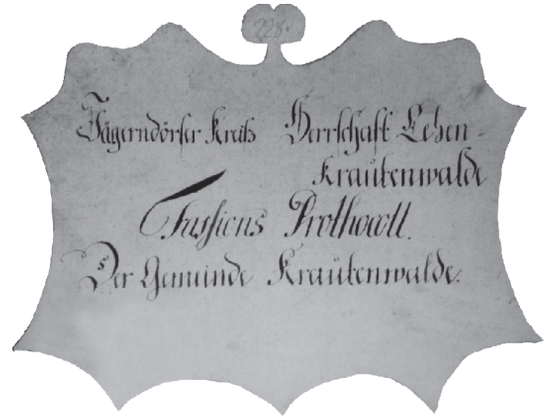

Detail přední desky Katastrální knihy.

Pozn. vyd. Není vyloučeno, že sedlem nad dnešní Travnou procházeli lidé už v dobách římského impéria. Odborně nezdokumentovaný nález mincí z doby císaře Diokleciána by mohl potvrzovat domněnku, že tudy vedla obchodní stezka již na konci starověku. I jedna z prvních zmínek o Travné mluví o tom, že zde svidnický kníže Bolko zřídil celnici.

Vysvětlivky podle R. Zubera.

Šoltys, šoltéství - název pro venkovského soudce (rychtář), název se užíval výhradně na území vratislavského biskupství.

Šoltéství - svobodné statky (rychta).

Stolní statek – pozemkový majetek přidělený k osobnímu užívání biskupovi odděleně od statků kapituly.

Léno - statek v nejširším slova smyslu, daný zeměpánem v dědičné užívání. Na Jesenicku se udržela do roku 1848 jen čtyři léna, a to Vlčice, Travná, fojtství ve Vidnavě a tzv. 3 lenní lány v Bílém Potoce.

Rustikál - označení pro půdu, která nebyla spravována přímo v režii vrchnosti (na rozdíl od dominikálu).
Byla rozdělena na jednotlivé statky - grunty a dědičně pronajímaná sedlákům, vlastníkem rustikálu byla však byla šlechta.

Zahradník - zemědělec hospodařící na malém pozemku cca 2, 5 ha.

Maldr - dutá obilní míra = 916,5 l, dělila se na 12 šelfů.

Lán - plošná jednotka, užívaná v době kolonizace ve 13. a 14. století. Na Jesenicku byl zjevně častý francký lán, počítaný za malý, který měřil 27,52 ha. Podle zvyklostí se v 17. a 18. st. rovnal lán 3 a 1/4 maldru výsevu.

Pozn.vydavatele. K heslu Travná se v státních archívech nalézá 223 položek, například: Kniha svatebních smluv pro obec Travná 1822-1850, Vrchnostenský urbář statku Travná 1768, Josefský katastr 1785-1792, Karolínský katastr 1721-1770, Kniha hypoték pro obec Travná 1830-1871, Stavební plány kostela a pohledy na oltář 1879-1881, Pozemková kniha (purkrechtní kniha) pro obec Travná 1738-1801, Nadační listina na pergamenu, Kniha přestupků a trestů obyvatel z let 1844-1944, Korespondence ke stavbě školy s opisem listiny z r. 1750 atd., které jsou pro náš účel a náročnost zpracování nepoužitelné. Čerpali jsme hlavně z německé Kroniky obce se zápisy z let 1935-1945, z fondu MNV v Travné 1945-1960 a ze Školní kroniky 1946-1960 a dalších pramenů uvedených u příslušných citací.

ERB A PEČEŤ TRAVNÉ

(Č.o. Javorník, čes. Krutvald, něm. Krautenwalde, panství Travná).

Z 1. poloviny 18. století známe hned dvě obecní pečetidla. Větší s oválným pečetním polem o výšce 21 mm a šířce 20 mm nese zajímavé zobrazení oválného štítu, v němž vyrůstá květina provázená po stranách dvěma listy připomínajícími palmové ratolesti. Z horního okraje oválu vyrůstají na stoncích tři květy, patrně lilie. Německá majuskulní legenda mezi linkou a perlovcem zní (7 - 5): S. D. G KRAVTDENWALLDE. (= Siegel der Gemeinde K.). Otisky tohoto typáře máme doloženy z let 1743 a 1772.

Druhé, menší pečetidlo, použité při pečetění karolinského katastru v roce 1722 i v josefském katastru v roce 1789, má velmi drobné oválné pečetní pole o výšce 18 mm a šířce 15 mm a v něm takřka identické znamení, které je pouze kvůli značné drobnosti obtížně dešifrovatelné.

Německá majuskulní legenda mezi linkou a perlovcem v pečetidlu zní: DIE GEMAINE IN KRAVTNWALDE. Stejné znamení nese i třetí, nejmladší typář, uplatněný jako razítko při potvrzení indikační skici v roce 1836. Pouze ovál má nahoře vedle lilií ještě navíc dva ozdobné závity do stran. Německá majuskulní legenda v kruhovém pečetním poli o průměru 23 mm je lemována linkami: (8 - 5). SDG KRAVTEN.WALDE.

Existovaly však ještě další typáře, které zmizely (!) z fondu SOK Šumperk a nepodařilo se je dosud dohledat...

1. kovové oválné pečetidlo lokálie Travná z r. 1793, mosazný ovál 27x30mm v pečetním poli postava biskupa (sv. Wolfganga) s mitrou a berlou, po jeho levé ruce anděl nesoucí kostelní báň.

2. Kovové pečetidlo lokálie Travná s dřevěným držadlem z 2. pol. 19 století, mosazný kotouč 29 mm, v pečetním poli obraz P. Marie stojící na mraku s gloriolou kolem hlavy.V modrém štítě ze zlatého návrší vyrůstá zlatá rostlina se třemi květy. Vpravo rozkvetlý, vlevo z poloviny rozkvetlý, uprostřed odkvetlý květ. Stonek obloukovitě vyrůstá ze země. Na obou stranách stonku jsou dva listy.

Z původního pečetního znamení si v r. 1956 odsunutí němečtí krajané vytvořili znak, který však obcí nebyl nikdy užíván.

Zdroj:Karel Müller: Pečeti a znaky na Jesenicku 2003, str. 59.

Pozn. vyd. Motiv květiny byl oficiálně užíván, jak je vidět na prvorepublikových razítkách Krutvaldu v německé i české verzi, takže byl vytvořen mnohem dřív a odvozen z pečetidla z 2. pol. 19 st.

V současnosti se uvažuje, těžko říci proč, o zcela jiném uměle vytvořeném erbu Travné.

Nalepovací propagační plastikový odznak vydaný MěKS Javorník, varianta s červeným středem květů.

Barevný erb a turistické razítko pro potřeby Šoltýství Travná v r. 2006 upravil J. Komínek podle kresby v brožurce Stefana Gottwalda /Hanse Pachla - Krautenwalde.

Razítka používaná obecním úřadem Travná / Krutvald / Krautenwalde

Dvojjazyčná podoba razítka po vzniku Československé republiky - Obecní úřad Krutvald - Gemeinde - Amt Krautenwalde - dokazuje, že motiv květiny se čtyřmi listy a třemi rozdílnými květy byl používán nejpozději od vzniku ČR.

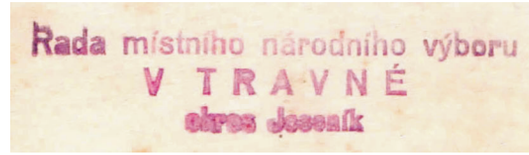

Na razítkách obecního úřadu a místního národního výboru od 50. let 19.století do roku 1960 zůstal motiv květů, existuje však i varianta se lvem.

Historie Travné z Obecní kroniky

Německy psaná obecní kronika obsahuje 94 stránek, hodně místa je věnováno církevnímu životu i obecným politickým událostem, proto vybíráme jen zajímavější pasáže týkající se přímo Travné, některé zkracujeme pro stručnost. První čtyři stránky obsahují již uvedená známá fakta o nejstarších dějinách.

V předmluvě farář Antonius Mokrisch uvádí, že vycházel z obsahu 11 listů neúplné dřívější farní kroniky, novou obecní kroniku začal psát teprve 31.7.1935, zápisy předtím jsou tedy převzaté a psané retrospektivně.

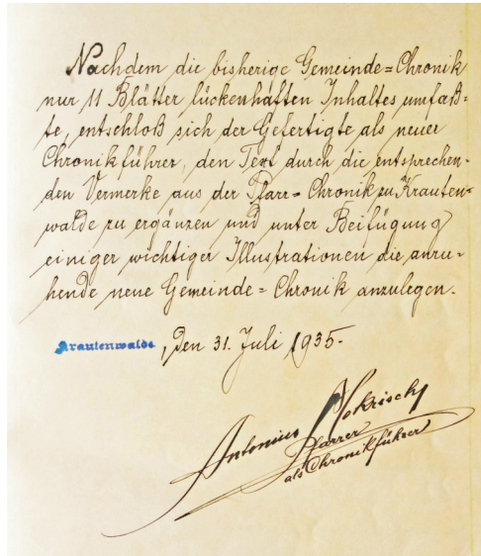
Nachdem die bisherige Gemeinde-Chronik nur 11 Blätter lückenhaften Inhaltes umfasste, entschloß sich der Gefertigte als neuer Chronikführer, den Text durch die entsprechenden Vermerke aus der Pfarr-Chronik zu Krautenwalde zu ergänzen und unter Beifügung einiger wichtiger Illustrationen die anbrunde neue Gemeinde-Chronik anzulegen.

Krautenwalde, den 31. Juli 1935.

Antonius Mokrisch
Pfarrer
als Chronikführer

1847 Bylo oznámeno velké zdražení, metrák žita a ječmene stál 25 florinů, ovsa 10, brambor 4-5 florinů.
1849 Strašné krupobití a záplavy, tři mostky byly strženy.
1851 Dne 10. června byla postavena kaplička La Salette.
1856 Ráno, 6. června, byla obec zase zatopena. Silnice byla roztrhána a voda se valila s pískem a kameny ke škole. Nebylo domu, který by nebyl poškozený, domy 1, 2, 6, 13, 35, 48, 54 byly zpustošeny.
1858 Kaplička rozšířena do dnešní podoby.
1861 Dne10.-12. července se neštěstí opakovalo. Díky Antonínu Kunertovi, který po posledních zátopách zasadil na luhu topoly a vrby, nebyla síla vody tak prudká. Mostky byly ale opět strženy.
1866 Dne 22. června přišli do vesnice pruští husaři a zajali finančního respicienta Petera Weisse. Tři další úředníci Latzel ml. a st. spolu s Josefem Lederem uprchli. Mladí lidé utekli do lesů, kde se skrývali. Odpoledne přišlo 20 vojáků do dvora domu č. 2 a žádali pod pohrůžkou koně, které si pak sami vyvedli ze stájí, poněvadž žádný muž nebyl přítomen. Vojáci zabavovali oves, seno, slámu, máslo, chleba, vejce, vše co bylo k mání. Na faře se ubytovalo velení. Major de Linka, poručík Guber, setník Gutenberger, služebnictvo a stráž, která byla střídána každé dvě hodiny.

Už 26. června tito vojáci odtáhli. O hodinu později však přišlo nové vojsko, jízda, pěšáci, dělostřelectvo, ale po krátkém odpočinku odtáhli do Javorníku.

Nejhorší nebezpečí přinesla příhoda, jejíž příčina nebyla známá, ale pro Travnou i Zálesí mohla mít zlé následky. V sobotu večer se ozvaly na Leutenbergu výstřely. Nato vznikl strašný povyk a hluk, z Lądku byl slyšet alarm a bubnování, signální světla svítila až ke Glatzu. Byl prý vydán rozkaz vypálit Travnou i Zálesí. Farář Scheithauer ze Zálesí šel se starostou do Lądku zabránit nejhoršímu. Na cestě narazili na patroly, které obsadily všechny cesty a prohledávaly každé křoví a díru, hledajíce údajné zastřelené vojáky. Nakonec museli kvůli kontrole projít všichni muži z Travné kontrolou, jednotlivě kolem hraničního sloupku. Starosta byl jako rukojmí zajat a odveden, ale později zase propuštěn. Když v této době táhly tisíce pruských vojáků a šířily strach, neukázal se žádný rakouský voják.

S posledním výstřelem v Nikolsburgu skončila válka, která přinesla naší vesnici tolik utrpení.
1867 V březnu bylo obci okresním úřadem v Jeseníku přiděleno válečné odškodnění - 400 florinů, z toho 198 zůstalo obci a zbytek měl být rozdělen mezi občany u kterých byli ubytováni vojáci. Komise určila pro každého 22 krejcarů.

V domech u starého kostela bylo ubytováno 500 mužů, na horním konci obce u sedláka Jos. Hellera 300 mužů a 100 bylo na poli u strážních ohňů, u Josefa Pelze, č. 3 bylo 30 mužů, u sedláka Schiedeka, č. 4 bylo 100 mužů a u Josefa Elsnera, č. 6 také 100 mužů. Při rozdělování odškodnění panovala nespokojenost, protože starosta Ignác Kurzer a jeho dva radní se chtěli z těchto peněz také odškodnit za prožitý strach, který si vytrpěli když byli zadrženi.
1867 Dne 8. dubna se uskutečnily volby, ze kterých vzešel nový starosta Joh. Volkmer z č. 50 a jako 1. radní Karl Forche z č. 16, jako 2. radní Johann Schönwiese z č. 37 a jako členové: Ed. Kaps mlynář, Ant. Franke z č. 48, Gabriel Göbel z č. 39 a Ang. Schubert z č. 49.

Při této příležitosti, pokud se daly dohledat ve spisech jména dřívějších představitelů obce, úřadovali: **1751 - (**jako šoltys / Erbschulze) - Georg Fridrich Förster, **1801 -** (jako představený obce / Gemeindevorsteher) - Josef Schönwiese, **1847** - Josef Schubert, **1849** - (poprvé jako starosta/Bürgermeister) Ant. Riescher, **1859** - (opět jako představený obce) - Johann Schönwiese, **1865** - Ignaz Kurzer, **1867** (jako představitel obce) Josef Volkmer, **1870** - Ignaz Kurzer z č. 27, **1876** - Johann Volkmer z č. 50,**1880** - Joh. Heller z č. 2, **1889 -** Albert Böse z č. 44, **1894** - J. Franke z č. 48, **1897** - J. Heller z č. 2, **1900** - J. Franke z č. 48, **1903** - J. Franke, hostinský z č. 33, **1906** ? Franke z č. 60, **1920** - Ant. Böse z č. 39, Johann Volkmer z č. 89, **1923** - Viktor Springer, hostinský z č. 33.

1868 Kolem vánoc nastala hrozná bouře, shazovala střechy a nadělala polomy v lese.

1871 Byla postavena nová cesta od křižovatky k šoltéství. Stará celní silnice vedla rovně vesnicí přes tzv. Starou horu - Altenberg, (dnes vrch Travná, 712 m.n.m.). Celnice se nacházela za posledním domem v Travné.

1872 Začala stavba nové silnice, která vedla stranou vesnice, svahem Leutenbergu. Stavba trvala 2 roky.

1877 Knížecí biskup Förster rozhodl postavit nový kostel, jako stavební místo byla vybrána zahrada kováře Karla Forcheho, která se však ukázala jako nevhodná.

Dále byla vybrána zahrada, která hraničila s hřbitovem, kde by se kostel dobře vyjímal na pozadí lesa.

Vyjednávání však ztroskotalo na požadavku majitele Ignaze Kurzera, který požadoval vysokou částku 2 florény za čtverečný sáh. Nakonec se vybralo místo stranou, které patřilo paní Försterové a která za sáh požadovala 60 krejcarů.

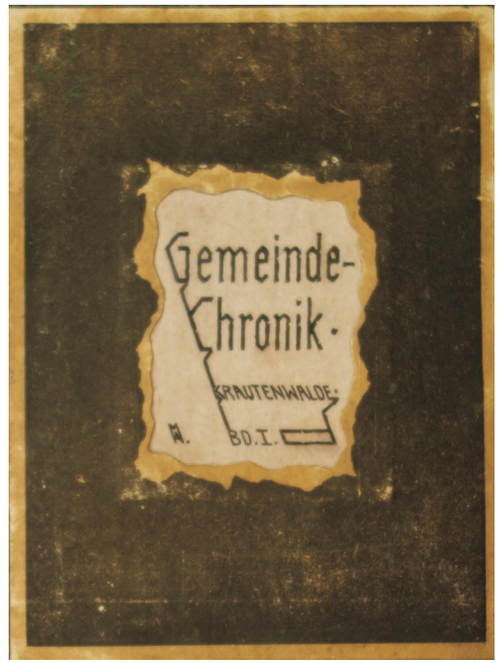

Titulní stránka Obecní kroniky.

1 Florin, gulden, zlatý z r. 1866 (Wikipedie)

Pozn.vyd. Zlatý nebo též florin či gulden byla stříbrná mince používaná na našem území v letech 1754-1892. Dělil se na 100 krejcarů. Při přepočtu na dnešní cenu stříbra by hodnota florinu/zlatého byla cca 150 Kč. Pro představu: okolo r. 1850 byl roční plat učitele 130 zlatých, vyššího úředníka 500 -700, roční mzda dělníka 100-200 zlatých. Rakousko uherský florin/zlatý byl nahrazen v r. 1892 korunou v poměru 1 florin = 2 koruny.

1878 Podle usnesení Obecní rady byl vykoupen dům č. 71 Jakoba Kiesenwettra z Javorníka za 335 fl. Obecní dům sloužil k ubytování chudých občanů z Travné.

1883 V únoru došlo k demolici starého kostela, kterou financovala obec. Uskutečnil ji tesařský mistr Utner z Javorníku a z části materiálu postavil také zeď kolem hřbitova a márnici, za což mu obec zaplatila 50 fl.

1883 Dne 19.- 21. června byla obec opět zatopena, voda na třech místech poškodila silnici.

1895 11. června občané pociťovali v několika vlnách **zemětřesení**. Nejdříve se myslelo, že vybuchla prachárna v Maifriedsdorfu u Reichensteinu.

1896 Byl velmi mokrý rok a měl špatné následky.

1897 Pršelo nepřetržitě od 29. do 31. června a přesto zůstala obec tentokrát od velkých škod uchráněna.

1898 Výborná úroda.

1899 Shořel dolní mlýn (na místě pozdější hájovny č. 52). Požár byl pravděpodobně úmyslně založen a obě rodiny z mlýna jen taktak zachránily holý život.

1902 Mírná zima. Vypukla epidemie černého kašle a neštovic během níž zemřelo mnoho dětí. V červenci 9. a 10. byla průtrž.

1903 Úderem blesku shořel poslední dům na cestě do Javorníku. *(Pozn. č. 60?)*

1904 Velmi suché léto, nebylo čím krmit dobytek.

1905 Založení sboru dobrovolných hasičů. První velitel byl Wilhelm Stephan.

1906 V tomto roce byl položen vodovod. Cena pořízení byla 1567 K, 28 hal. Pramen, rezervoár a vedení leží na pozemku pana Heinelta a hlavní rezervoár na pozemku fary. Byla sepsána smlouva mezi sedmi stranami a předložena ke schválení úřadu, ale ještě před schválením vzaly 3 strany vše zpět s odůvodněním, že odborníci při prohlídce zjistili, že tlak vody nedosáhne do poschodí domu pana Schönwiesse. Položili na severní straně pozemku pana Müllera vlastní vodovod, ale tam zase nebyla voda...

1907 Svěcení hasičské stříkačky za velitelství Wilhelma Hoheisera.

1907 Dne 17. 11. se slavilo 25. výročí restaurování starého kostela.

1908 V prosinci shořel statek Franze Rischera, č. 22

1909 Vypukl požár ve škole, který byl ale brzy uhašen a který údajně založil hostinský Urbánek, který se pak oběsil.

1910 Během mše o Pašijích vznikl požár hostince v Mariánském údolí, naštěstí nevznikly vážnější škody.

1911 Vláda poskytla obyvatelům Travné 3000 Kč jako náhradu za škody a vznikly hádky o rozdělení částky.

V listopadu shořel statek č. 44.

1912 Nařízením dostala fara č. 71 deputát 6 m^3 měkkého a 3 m^3 tvrdého dřeva.

1914 Vyhlášena mobilizace, počátek I. světové války.

1915 Rekvírování úrody. V důsledku velkého sucha byl vybit dobytek. Ceny stouply, kráva stála 500 - 1000 Kč, vůl 1500 - 1800 Kč, prase 300 - 800 Kč. V úterý a pátek byly bezmasé dny. Podpora 1 Kč na hlavu a den, byla nouze a hlad, příděl činil 30 gr. chleba na den. Pršelo a v důsledku toho byla neúroda brambor.
1916 Nejprve odnesli ze sakristie dva těžké bronzové svícny. Jednoho krásného dne přišel židovský poručík s dalšími vojáky pro zvon v Mariánské kapli a protože neprošel věžním oknem, byl rozbit na kusy a shozen z věže. Vážil 730, 5 kg a náhrada ve formě válečné půjčky činila 2.920 Kč.

Byl zaveden 3. bezmasý den. Úroda brambor a obilí byla ještě horší než loni. Sedláci zakopali znovu brambory, aby je nemuseli odevzdat. Rozmnožili se potkani a ničili zásoby.
1917 Nejhorší zima, kdy teplota dosahovala -30°C. Brambory ve sklepech zmrzly, nebylo uhlí. Přes noc se udělalo jarní počasí a v únoru byla opět zima.

Obec musela odevzdat 55 ks cínových píšťal z varhan oceněných na 1.984 korun ve válečných dluhopisech, které později musely být obětovány "bohu války".

Epidemie španělské chřipky si vyžádala 2 oběti. Hustě sněžilo 18. května a sníh se udržel až do 1. června, pak do 1. července zase pršelo.

V roce 1918 zemřel rakouský císař František Josef I. a skončila I. světová válka.

Zajímavé dřevěné výrobky vyrobené fořtem Rudolfem Henklem v Simbirsku (patrně v ruském zajetí na Sibiři), který se šťastně navrátil s čs. legionáři do Travné č. 52, kde je po odsunu nalezli Popelkovi.

V roce 1914, při 1. odvodu bylo mobilizováno 26 mužů, v r. 1915, při 2. odvodu 6 mužů, při 3. odvodu 12 mužů do 42 let, v 6. odvodu 2 muži do 50 let a konečně v r. 1917 ještě 3 muži - Robert Rother, Elsner Heinrich, Berger a 1 Žid.

(Z kroniky Krautenwalde)

Hermann Fischer, z domu č.14.

Sibirischer - Sibiřan

Seznam padlých v I. světové válce 1914 -1918

Padlí: Josef Bőse, Viktor Exner, Adolf Gottwald, Leopold Grasel, Johann Kaps, Josef Krusche, Adolf Meißner, Josef Schőnwiese, Franz Spiller, Wilhelm Stefan.
Pohřešovaní: Emil Volkner.
Zemřelí: Karl Buchmann, Wilhelm Elsner.

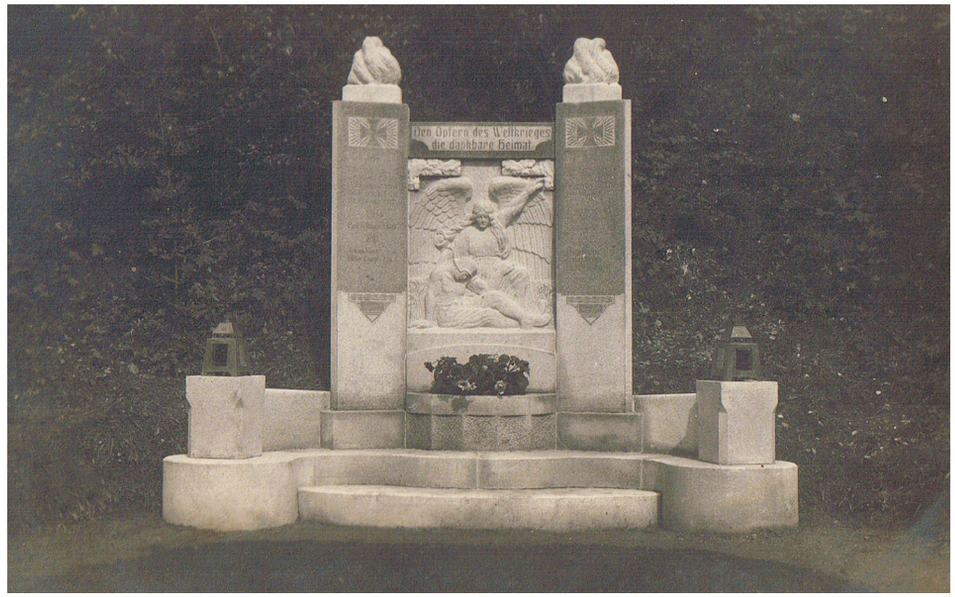

Dobová pohlednice pomníku padlých v I. světové válce. Pomník se nalézal u kostela, za silnicí, viz Mapka z r. 1945. Po II. svět. válce byl odstraněn, kdy a kým není známo.

V roce 1926 dostala obec pomník věnovaný padlým v I. světové válce. Farář R. Fuhrmann jej vysvětil za asistence faráře Sentnera z Waldeku (Zálesí) a faráře Thanheisera. Pomník byl z dílny kameníka Thienela z Friedberku Žulová.

Celkové náklady na pomník činily 8.649 Kr. a na jeho pořízení přispěli: kardinál Bertram částkou 1.000 Kr., Obec 2.000 Kr., sbírka od domu k domu vynesla 1.109 Kr., Fest Reinertrag 3.000 Kr. a dar spolků a letních hostů činil 1.540 Kr.

S.Gottwald/H.Pachl

Pomník obětem I. světové války v Travné

Pomník byl na tak malou obec monumentální. Základem byly dva stupně širokého schodiště, v jehož středu byl umístěn vlastní pomník a po stranách dva nízké sloupky s lucernami.Tělo pomníku tvořily dva vysoké čtyřboké sloupy nesoucí tlapaté kříže a jména obětí. Na jejich vrcholech plály kamenné věčné ohně.

Válečný kříž, nález z Travné v r.1989.

Prostor mezi sloupy vyplňoval velký reliéf anděla se široce rozepjatými křídly nad postavou mrtvého vojáka. Architráv nad reliéfem nesl dedikaci:

Den Opfern des Weltkrieges die dankbare Heimat
(Obětem Světové války vděčná vlast)

O autorovi pomníku není nic známo, jen podle provedení lze usuzovat na umělecky vyzrálého sochaře, snad by jím mohl být E. Kaps. Tuto domněnku ovšem nepotvrzuje soupis děl tohoto umělce od B.Výmolové, ani německá literatura. Podle zprávy v tisku byl odhalen v neděli 25. července 1926.

Zdroj: Mgr. Bohumila Tinzová - Pomníky obětem I. světové války na Jesenicku.

Volby v nové republice

Velký státní znak z r. 1920

1919 Prvním starostou byl zvolen A. Bőse.

V srpnu hrabě Schaffgotsch prodal léno Travná hraběnce Kunzové z Bílé Vody.

1920 Travná měla 28.825 ha polí, 13.636 ha lesů, vlastnila školu a chudobinec, žádné obecní dluhy.

1921 V obci bydlelo 467 Němců a 6 Čechů.

Na podzim bylo opět velké sucho a neúroda.

24.10.1921 byla založena četnická stanice.

1922 13. června byl vysvěcen nový zvon prelátem Neugebauerem z Jeseníku. Zvon vážil 479 kg a byl zasvěcen patronu obce sv. Antonínovi, stál 24.454,- Kč. Zhotoven byl firmou Oktáv Winter v ladění "G".

Byla postavena nová celnice na Leutenbergu.

1923 Starostou se stal Viktor Springer.

1925 Vysvěcen zvon v Kapli La Salette.

Kompletně shořela stodola W. Frankeho i vedlejší budova obchodníka Reinolda.

25.7. Posvěcen pomník obětem I. sv.války.

1927 Volby vyhrál Alois Schubert

1928 Léto bylo velmi teplé a suché, a ubytovací zařízení v Travné navštívilo 600 hostů z Německa.

1928 Byla schválena elektrifikace, ale realizace byla z finančních důvodů přesunuta až na rok 1935.

Stránky z Kroniky věnované zvolení T. G. Masaryka prezidentem ČR a měnové reformě.

Zima na přelomu let **1928/1929** byla mimořádně krutá a způsobila velké škody. Silné mrazy, až -30°C a z 11. na 12. února dokonce -35°C, trvaly až do začátku dubna, všechny ořešáky i jiné ovocné dřeviny pomrzly a popraskaly také vodovody.

Dne 21.7. došlo k neštěstí, poštovní auto z Lądku přejelo a usmrtilo čtyřletou Adele Rotter. Letní hosté uspořádali sbírku pro rodinu a vybrali 45 marek.

1929 Ve staré faře byla zřízena obecní kancelář za 40 Kč měsíčně.

Volby do parlamentu a senátu 1931

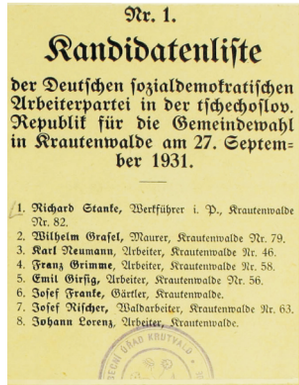

Nr. 1.

Kandidatenliste

der Deutschen sozialdemokratischen Arbeiterpartei in der tschechoslov. Republik für die Gemeindewahl in Krautenwalde am 27. September 1931.

1. **Richard Stanke,** Werkführer i. P., Krautenwalde Nr. 82.
2. **Wilhelm Grasel,** Maurer, Krautenwalde Nr. 79.
3. **Karl Neumann,** Arbeiter, Krautenwalde Nr. 46.
4. **Franz Grimme,** Arbeiter, Krautenwalde Nr. 58.
5. **Emil Girsig,** Arbeiter, Krautenwalde Nr. 56.
6. **Josef Franke,** Gärtler, Krautenwalde.
7. **Josef Nischer,** Waldarbeiter, Krautenwalde Nr. 63.
8. **Johann Lorenz,** Arbeiter, Krautenwalde.

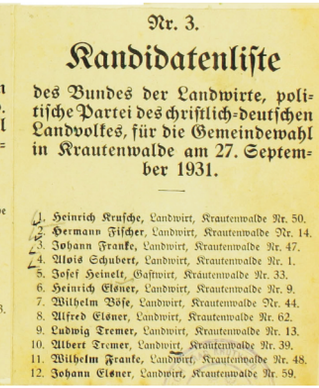

Nr. 3.

Kandidatenliste

des Bundes der Landwirte, politische Partei des christlich-deutschen Landvolkes, für die Gemeindewahl in Krautenwalde am 27. September 1931.

1. **Heinrich Krusche,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 50.
2. **Hermann Fischer,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 14.
3. **Johann Franke,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 47.
4. **Alois Schubert,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 1.
5. **Josef Heinelt,** Gastwirt, Krautenwalde Nr. 33.
6. **Heinrich Elsner,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 9.
7. **Wilhelm Böse,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 44.
8. **Alfred Elsner,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 62.
9. **Ludwig Tremer,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 13.
10. **Albert Tremer,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 39.
11. **Wilhelm Franke,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 48.
12. **Johann Elsner,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 59.

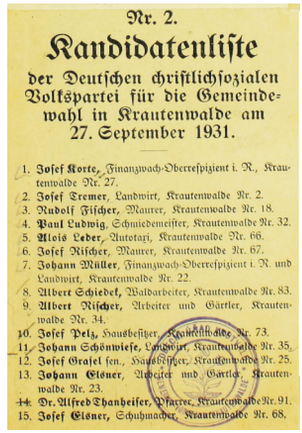

Nr. 2.

Kandidatenliste

der Deutschen christlichsozialen Volkspartei für die Gemeindewahl in Krautenwalde am 27. September 1931.

1. **Josef Korte,** Finanzwach-Oberrespizient i. R., Krautenwalde Nr. 27.
2. **Josef Tremer,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 2.
3. **Rudolf Fischer,** Maurer, Krautenwalde Nr. 18.
4. **Paul Ludwig,** Schmiedemeister, Krautenwalde Nr. 32.
5. **Alois Leder,** Autofuhrer, Krautenwalde Nr. 66.
6. **Josef Nischer,** Maurer, Krautenwalde Nr. 67.
7. **Johann Müller,** Finanzwach-Oberrespizient i. R. und Landwirt, Krautenwalde Nr. 22.
8. **Albert Schiedel,** Waldarbeiter, Krautenwalde Nr. 83.
9. **Albert Nischer,** Arbeiter und Gärtler, Krautenwalde Nr. 34.
10. **Josef Pelz,** Hausbesitzer, Krautenwalde Nr. 73.
11. **Johann Schönwiese,** Landwirt, Krautenwalde Nr. 35.
12. **Josef Grasel** sen., Hausbesitzer, Krautenwalde Nr. 25.
13. **Johann Elsner,** Arbeiter und Gärtler, Krautenwalde Nr. 23.
14. **Dr. Alfred Thanheiser,** Pfarrer, Krautenwalde Nr. 91.
15. **Josef Elsner,** Schuhmacher, Krautenwalde Nr. 68.

Kronika s vlepenými volebními lístky v r. 1931.O čtyři roky později jsou volební výsledky již zcela jiné.

	Počet hlasů
Křesťansko sociální Lidová strana 107/102	
Nacionální socialisté	17/12
Národní strana	12/12
Sociální demokracie	12/13
Komunisté	11/11
Klofaš.	10/10

1930 Dne **6. července** proběhla oslava 25. výročí existence hasičského sboru a vysvěcení stříkačky.

Dne **28.6. byl** vysvěcen nový hasičský prapor.

Počet letních hostů byl stále 570. Až do konce července byla návštěvnost letních hostů velmi dobrá. Pak ale následkem zákazu volného prodeje deviz poklesl počet hostů.

V noci ze **23.** na **24. 8. 1931** vyhořela usedlost Heinricha Langera na č. 6 *(Pozn. vyd. na místě dnešní tzv. Chaty Travná)*. Oheň vypukl ve stodole a zachvátil chlév a obytnou budovu. Vše shořelo na popel.

1932 Návštěvnost letních hostů byla vzhledem k hospodářské krizi slabá.

Reichsbanknote

Zwei Millionen Mark

zahlt die Reichsbankhauptkasse in Berlin gegen diese Banknote dem Einlieferer. Vom 1. September 1923 ab kann diese Banknote aufgerufen und unter Umtausch gegen andere gesetzliche Zahlungsmittel eingezogen werden

Berlin, den 9. August 1923

WB Reichsbankdirektorium

Inflační bankovka v hodnotě 2 miliony Marek, nález z Travné.

1933 Byla dodána mramorová socha Panny Marie od sochaře Tinze z Gurschdorfu.

V srpnu byla zastavena činnost dvěma politickým stranám - Národně socialistické a Nacionální.

V prosinci opět vyhořela (poprvé v roce 1931) nehotová stodola Heinricha Langera.

1934 Do školy nastoupila učitelka Adele Schwarzerová. *(Pozn. vyd. kronikářka od r. 1938.)*

1935 Při vykládání dřeva na nádraží utrpěl smrtelný úraz dělník Johann Exner.

O měsíc později zemřel jediný syn našeho starosty, absolvent Brněnské obchodní akademie, Artur Korte, na zástavu srdce ve věku 22 let.

7. dubna uhodil blesk do kostelní věže aniž by způsobil nějakou škodu.

Volby do Parlamentu a Senátu 1935

Volby vyhrála Sudetoněmecká strana	131/104
Křesťansko sociální lidová strana	43/44
Sdružení rolníků	17/19
Sociální demokracie	25/22
Volební blok	3/1
Komunisté	2/2
Čech. strana	9/9

(Pozn.vyd. 1.číslo - hlasy do Parlametu, druhé do Senátu).

Musterung 1936/37 Krautenwalde und Waldek
1. Reihe v. l. stehend: H. Gottwald, St. Kurzer, Gerhard Schönwiese, Rudolf Exner, Josef Gottwald, Josef Kaps; vorne sitzend: St. Korzer, Bürgermeister von Waldek, Rudolf Schnalke, Franz Korzer und Josef Korte, Bürgermeister von Krautenwalde.

Společná fotka branců z Travné a Zálesí v r. 1936/37.

1935 Přišel nový farář Ant. Mokrisch.

1936 V noci 13. září vyhořel dům č. 78 Heinricha Rottera na Javornické ulici. Je tu podezření, že požár byl úmyslně založen.

Kvůli elektrifikaci obce vyslala Elektrická společnost v Přerově svého zástupce.

1937 V neděli 1.srpna byla otevřena nová zvětšená veranda (tančírna) restaurantu Waldheim. Novým majitelem se stal Josef Meißner z Černé Vody. Předchozí majitel Johann Liemer zemřel. Přístavba byla zhotovena ze stejného materiálu a ve stejném stylu jako přístavba kapličky z roku 1936 a zhotovil ji Josef Grasel a Adolf Gottwald z Travné.

V srpnu byla dána do provozu lanovka, která vedla z čedičového lomu v Zálesí přes údolí na tzv. Drtič. Silnoproud do Drtiče byl veden z Javorníka.

Elektrifikace obce trvala do poloviny prosince. Ze tří nabídek byla nejlepší od firmy Elektro-Hornisch z Žulové. Byla provedena i elektrifikace fary a přitom byla připojena také lampa nad portálem kostela. Starostou byl zvolen recipient Finanční stráže Johann Müller za odstoupivšího Josefa Korteho.

Rok 1937

28. května 1937 se uskutečnila slavnostní mše u příležitosti narozenin prezidenta Eduarda Beneše. V místním kostele se se mše zúčastnili místní úředníci a spolky. Následovala slavnost ve škole a úředním lokále, které vedl místní farář Antonius Mokrisch.

21. září. Na počest zesnulého prezidenta T. G. Masaryka se konala smuteční slavnost, řídící školy poslal soustrastné telegramy vládě. Na návrh kardinála Adolfa Bertrama se uskutečnila děkovná mše za blaho a prosperitu čs. státu.

Pozn.vyd. Zdálo by se, že ještě v r. 1937 bylo německé obyvatelstvo plně loajální vůči českému státu, kronika obsahuje plno umně zdobených výstřižků z novin, zabývajících se různým jubilei představitelů českého státu a vlepená poděkování Obecnímu úřadu v Krautenwalde od M. Hodžy a Masarykovy rodiny za projevenou soustrast . Přesně za rok a den po této slavnostní mši se však stane čs. stát úhlavním nepřítelem pod jehož "jhem" trpělo německé obyvatelstvo...

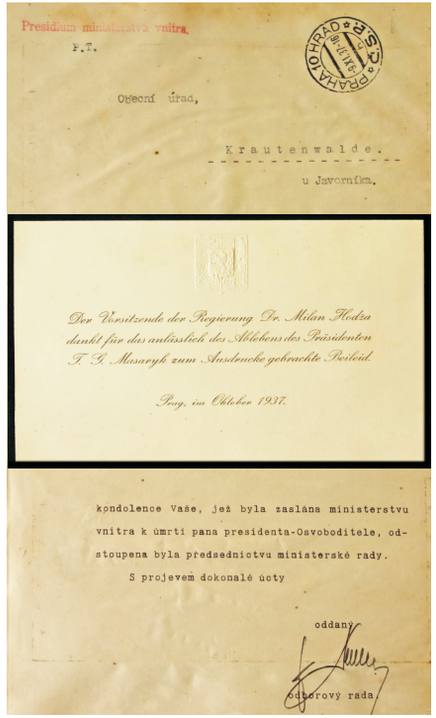
Presidium ministerstva vnitra
P.T.
Obecní úřad,
Krautenwalde.
u Javorníka.

Der Vorsitzende der Regierung Dr. Milan Hodža dankt für das anlässlich des Ablebens des Präsidenten T. G. Masaryk zum Ausdrucke gebrachte Beileid.

Prag, im Oktober 1937.

kondolence Vaše, jež byla zaslána ministerstvu vnitra k úmrti pana presidenta-Osvoboditele, odstoupena byla predsednictvu ministerské rady.
S projevem dokonalé úcty
oddaný
odborový rada

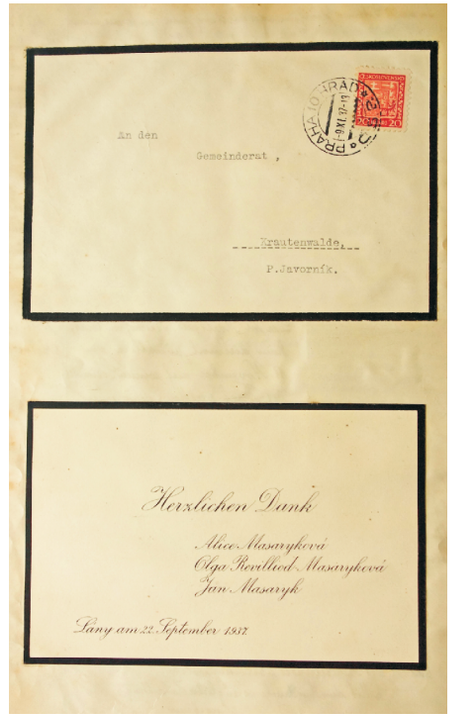
An den
Gemeinderat,
Krautenwalde,
P.Javorník.

Herzlichen Dank
Alice Masaryková
Olga Revellio-Masaryková
Jan Masaryk
Lány am 22. September 1937

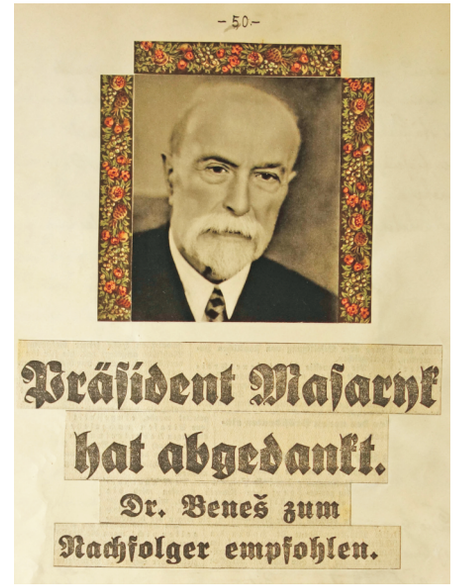

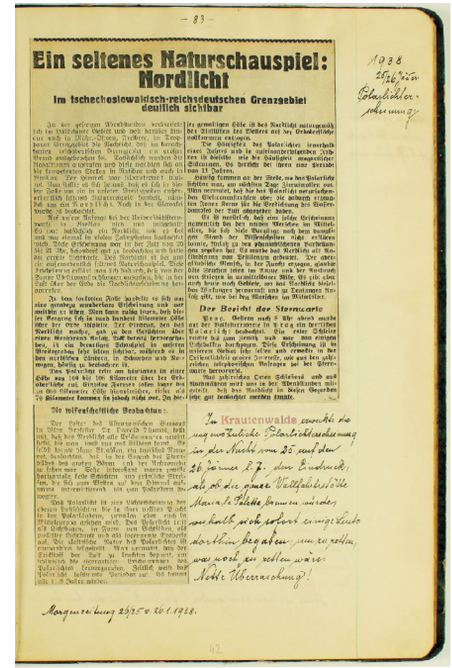
Ein seltenes Naturschauspiel: Nordlicht
Im tschechoslowakisch-reichsdeutschen Grenzgebiet deutlich sichtbar

Die wissenschaftliche Beobachtung:

Der Bericht der Sternwarte

In Krautenwalde zeuchte die ungewöhnliche Polarlichterscheinung in der Nacht vom 25. auf den 26. Januar d. J. den Einwohnern, als ob die ganze Weltfeuerwehr Haus & Hütte brennen würde, darum hielt sich sofort zwei Leute dorthin begeben um zu retten, was noch zu retten wäre. Nett: Überraschung!

Rok 1938

Vzácný přírodní úkaz - Polární záře

Byla pozorována v Travné v noci z 25. na 26. ledna 1938. Působila dojmem, že hoří poutní místo La Salette. Někteří lidé se vydali okamžitě zachránit, co se dalo. Jaké však to bylo milé překvapení když zjistili, že rudá záře přichází z nebe!!

(Pozn. Tento zápis doprovází výstřižek z novin, kde je potvrzeno, že tento jev byl pozorován na severní Moravě a polární záře měla opravdu rudou barvu).

Henleinovský puč na Jesenicku

Charakteristické pro tlupy Freikorpsu bylo, že útočili zásadně v přesile a že se neštítily jakékoli věrolomné lsti.

Před odchodem z Javorníku byl z inspektorátu celní stráže vydán telefonický pokyn ke stažení oddělením FS v Travné a Bílé Vodě. Družstvo SOS (Stráž obrany státu vytvořená v r. 1936, v Travné ji tvořilo ji 11 příslušníků finanční stráže a dva vojíni), ustupovalo spolu s posádkou tamní četnické stanice 22.září odpoledne na telefonickou výzvu z Javorníku.

Na okraji města byli zastaveni hajným Rotterem a dalšími henleinovci, kteří se nabídli, že je doprovodí přes město a zaručí tak jejich bezpečnost. Zatím však na ně ve městě u lékárny číhala stovka po zuby ozbrojených henleinovců. Vrhli se na procházející družstvo, odzbrojili je a odvlékli do zajateckého tábora v Říši.

František Spurný: Henleinovský puč na Jesenicku, Vlastivědné muzeum v Šumperku.

Waldek, csl. Finanzerhaus am Schwarzen Berg, erbaut 1928/29

Celnice na Schwarzbergu, postavená v r. 1928/1929, foto převzato z Jauerniger Heimatbrief /1979, str. 36.

Příslušníci čs. Finanční stráže, první zleva Bohuslav Carda. Jména dalších příslušníků nejsou známa.

Jak vypadal onen "odchod" Čechů popisuje paní Jarmila Cardová podle vyprávění rodičů: "Němci přestřihli telefonní vedení a proto se k financům na Schwarzbergu *(pozn. vyd. též na Růženci),* nedostal rozkaz odejít z pohraničí. Když Freikorps napochodoval, došlo k boji mezi nimi a financi. Někteří padli. Mají pomník ve Vilémovicích. Ostatní ustoupili do lesů. Později je pochytali a odvezli jako zajatce do Německa."

Pozn.vyd. V Nových Vilémovicích má pomník Stanislav Majzlík, dozorce finanční stráže, padl 22. 9. 1938.

V Soupisu obyvatel 1938/45, s eufemistickým přípisem - "museli opustit obecní komunitu 22.9. 1938", jsou uvedeni:
Rudolf Doležal, František Bouchala, Josef Fojtek, Josef Kozelka, František Kaštánek, Ludvík Káňa, Jan Kozák, Jaroslav Kuba, Jaromír Novotný, Antonín Janů, František Pejcha, Pavel Smolka, František Tomek a František Podzimek.

V soupisu nacházíme ještě další česká jména: Čech Alfred Žalman s manželkou Hildegardou se odstěhoval 20.11.1938, s rodinami zůstali Leopold Fiala a Alexander Melnikov, nar. v Petrohradě v roce 1896, oba s čs. příslušností a Žváček Franz, který měl ale německou příslušnost a je zde také záznam, že vrchní strážmistr Horníček s rodinou se odstěhoval do Olomouce.

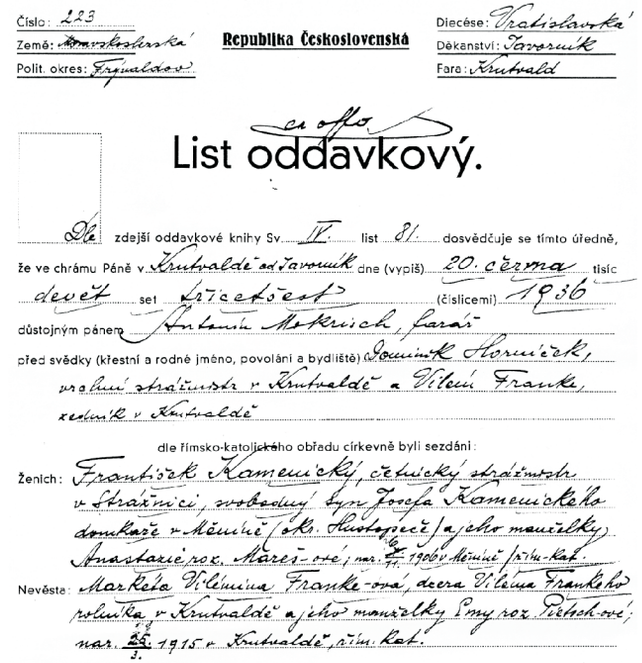

Číslo: 223
Země: Moravskoslezská
Polit. okres: Frýnaldov
Republika Československá
Diecése: Vratislavská
Děkanství: Javorník
Fara: Krutvald

List oddavkový.

Dle zdejší oddavkové knihy Sv. IV. list 81. dosvědčuje se tímto úředně, že ve chrámu Páně v Krutvaldě od Javorník dne (vypiš) 20. června tisíc devět set třicetšest (číslicemi) 1936 důstojným pánem Antonín Mokrisch, farář před svědky (křestní a rodné jméno, povolání a bydliště) Dominik Horníček, vrchní strážmistr v Krutvaldě a Vilém Franke, zedník v Krutvaldě

dle římsko-katolického obřadu církevně byli sezdáni:

Ženich: František Kamenický, četnický strážmistr v Strážnici, svobodný syn Josefa Kamenického domkaře v Měníně (okr. Hustopeče) a jeho manželky Anastazie roz. Mareš-ové; nar. 6/11. 1906 v Měníně, řím.-kat.

Nevěsta: Markéta Vilémina Franke-ová, dcera Viléma Frankého rolníka v Krutvaldě a jeho manželky Emy roz. Pietsch-ové; nar. 25/3. 1915 v Krutvaldě, řím. kat.

Oddací list strážm. Fr. Kamenického a M. V. Frankeové, z r. 1936. Převzato z výstavy v MKS Javorník roku 2018.

Zabrání pohraničí aneb Sudety se vracejí domů, do říše

Nová kronikářka, kterou byla učitelka Adele Schwarzerová, jak vyplývá z tužkou česky psaného přípisu učiněného po válce, popisuje události v Kronice na str. 87, s velkým nadšením.

Radost z návratu do vlasti. Heil Hitler!

Koncem září 1938 se politická situace v českém státu velmi zostřila, také nejistota ji zvětšila tak, že škola se v době od 22.9. do 29.9. 1938 musela být uzavřena. Československo mobilizovalo proti Německé říši. Většina vlastenců následovala výzvy vůdce Konráda Henleina chránit se proti teroru Čechů a marxistů. Freikorps měl velké zásluhy na osvobození naší vlasti. Od 1. října převzala Říše ochranu Sudet. Týden předtím napochodoval Freikorps. Češi odtáhli, ale byli v Javorníku odzbrojeni a internováni. Všechna místa v Sudetech, také naše vesnička, byly vyzdobeny vlajkami. Vojenské jednotky vpochodovaly do Sudet a obsadily je, byly přátelsky vítány, přinášely přece osvobození od českého jha. Všude byla radost a jásot, Sudety byly svobodné. Ihned přišla pomoc NSV. Lidé obdrželi potravinové lístky, oblečení, uhlí.

V oslavném úvodníku ve frývaldovských novinách Mährisch-schlesische Presse 6.10.1938 bylo na závěr uvedeno: "V posvátném tichu našich zelených lesů, nad horami a dolinami se rozléhá jako zvon jednotný a jasný slavnostní výkřik: Jsme svobodni! Sláva našim osvoboditelům! Sláva Adolfu Hitlerovi! Sláva Konradu Henleinovi!"

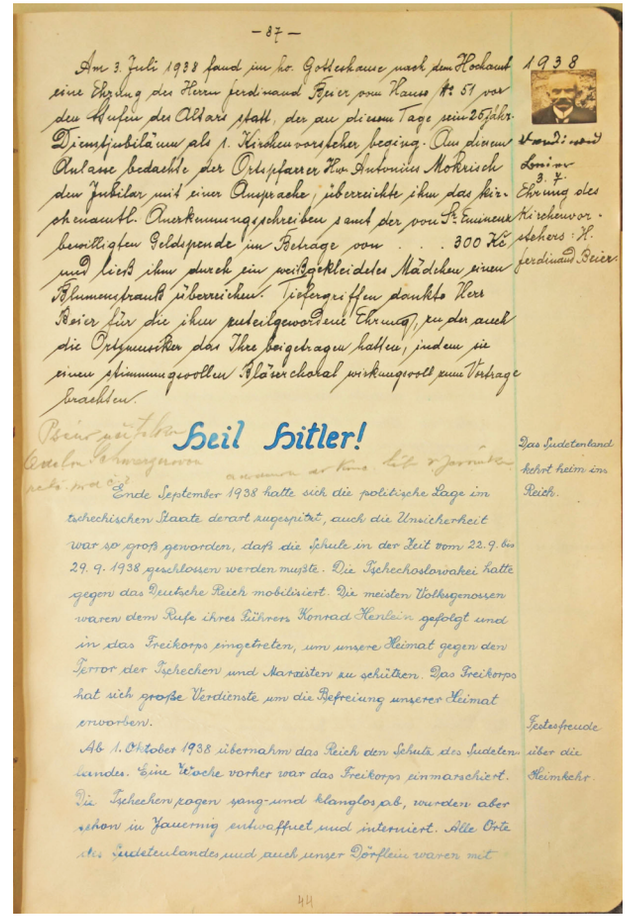

– 87 –

Am 3. Juli 1938 fand im hs. Gotteshause nach dem Hochamt eine Ehrung des Herrn Ferdinand Beier vom Hause Nr 51 vor den Stufen des Altars statt, der an diesem Tage sein 25jähr. Dienstjubiläum als 1. Kirchenvorsteher beging. Am diesem Anlasse bedachte der Ortspfarrer Hw. Antonius Mokrisch den Jubilar mit einer Ansprache, überreichte ihm das Kirchenamtl. Anerkennungsschreiben samt der von S. Eminenz bewilligten Geldspende im Betrage von . . . 300 Kč und hielt ihm durch ein weißgekleidetes Mädchen einen Blumenstrauß überreichen. Tiefergriffen dankte Herr Beier für die ihm zuteilgewordene Ehrung, zu der auch die Ortsmusiker das Ihre beigetragen hatten, indem sie einen stimmungsvollen Flötenchoral wirkungsvoll zum Vortrage brachten.

1938

Ehrung des Kirchenvorstehers H. Ferdinand Beier

Heil Hitler!

Das Sudetenland kehrt heim ins Reich.

Ende September 1938 hatte sich die politische Lage im tschechischen Staate derart zugespitzt, auch die Unsicherheit war so groß geworden, daß die Schule in der Zeit vom 22.9. bis 29.9.1938 geschlossen werden mußte. Die Tschechoslowakei hatte gegen das Deutsche Reich mobilisiert. Die meisten Volksgenossen waren dem Rufe ihres Führers Konrad Henlein gefolgt und in das Freikorps eingetreten, um unsere Heimat gegen den Terror der Tschechen und Marxisten zu schützen. Das Freikorps hat sich große Verdienste um die Befreiung unserer Heimat erworben.

Ab 1. Oktober 1938 übernahm das Reich den Schutz des Sudetenlandes. Eine Woche vorher war das Freikorps einmarschiert. Die Tschechen zogen sang- und klanglos ab, wurden aber schon in Jauernig entwaffnet und interniert. Alle Orte des Sudetenlandes und auch unser Dörflein waren mit

Freudenfreude über die Heimkehr.

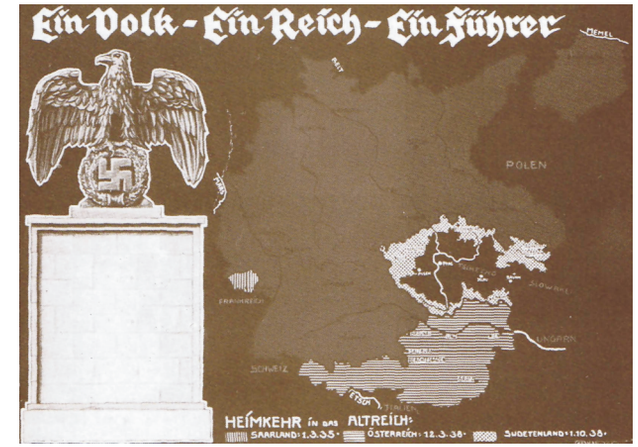

Přezka vojenského opasku, nález z Travné, 2014.

Příležitostné razítko z 22.9.1938.

Říšské mince, Nález z Travné 1989.

1939 V září vyhlásilo Německo Polsku válku. Ihned byla zavedena opatření: potravinové lístky a lístky na oblečení.

Rekruten nach der Musterung, gemeinsam mit Waldek, aus dem Jahre 1939. Stehend von links: Gottwald, Herbert Strauch und Franz Böse; sitzend: Josef Weese, Albert Kaps und Herbert Böhm

Společná fotka branců ze Zálesí a Travné z r. 1939 je převzata z časopisu Jauerniger Heimatbrief r. 1982.

Od vypuknutí války uplynuly 4 roky. To je dlouhá doba a v naší malé vesničce se mnohé změnilo . Muži narukovali, aby bojovali za vlast, mnozí padli hrdinskou smrtí. Všude chyběly pracovní síly. Práci museli zastat zajatci a zahraniční dělníci, neboť ženy těžkou práci neovládaly. Také „Hitlerova mládež“ musela přiložit ruku k dílu. A pořádaly se sbírky.

1943 V dubnu vyhořela usedlost Johanna Elsnera č.59. Šestiletý syn Max si hrál ve stodole se zápalkami a tak vznikl požár. U hašení pomáhali všichni, kteří mohli.

1943 V roce se urodilo málo brambor. Musely být dobře uskladněny, aby zásoby vystačily.

V zimě napadlo hodně sněhu a byly vichřice a nízké teploty. Silnice byla vysoko zasněžená. Sněhu bylo 2 až 3 metry.

12. března se uskutečnila vzpomínková slavnost u pomníku padlých. Bylo to dojemné! U té příležitosti byly také vyznamenány matky čestným křížem, a sice paní Maria Spiller z č. 45 zlatým a ženy Maria Elsner z č.11 a Anna Elsner z č. 59 bronzovým křížem.

Na východní frontě se situace změnila. Německé vojsko ustupuje a obyvatelé východních území, zvláště od Krakowa, ženy a děti, jsou evakuovány.

Přicházejí první utečenci i do naší vesnice a jsou ubytováni v NSV. Dne 1. srpna dostalo veškeré obyvatelstvo Německé říše povolání k válečnému nasazení. Všichni ještě schopní se museli hlásit a 29. října byli povoláni muži od 16-60 let k výcviku. V Travné vznikly tři skupiny. Byly přiděleny k Volksturmu v Javorníku.

1945 V lednu muselo obyvatelstvo přinést další oběti. Muselo darovat prádlo, oblečení, bot a jiné věci. Tyto věci sloužily vojsku, jednak Volksturmu i utečencům. Mezitím se vojenské postavení německé armády stalo hrozivým. Sovětská vojska po velké ofenzívě postupovala rychle na Západ. Travnou procházeli utečenci z Horního Slezska (z Ratiboře a Opole). Cesta do Landecku musely být vyklizena od sněhu. Z každého domu musela nastoupit jedna osoba a sedláci museli dát k dispozici koně.

29. ledna byli ze zajateckého tábora transportováni ruští zajatci a ubytováni v místní škole. Další den pochodovali dále. Utečenců přibývalo. Denně jich Travnou procházely stovky až tisíce.

3. února prošli vesnicí trestanci z věznic. Další den procházeli turkmenské skupiny, část jich přenocovala ve škole. A přišly další skupiny zajatců, bylo jich mnoho: Angličané, Francouzi a Rusové. Pak 18. února přišli do Travné Turkmeni, zůstali asi 3 týdny. Byli ubytováni ve škole a na celnici. Měli za úkol vybudovat závěry pro obrněné vozy, podzemní kryty a zákopy. Závěry byly vybudovány u školy, za kostelem, u Mariánského údolí, u Švýcarského domu (č. 55), také u křižovatky na Zálesí a další dvě na cestě do Javorníku. Volksturm pomáhal při stavbě zákopů. Pak byli odveleni a na jejich místo přišli stavět protiletecké kryty jiní lidé, ale i ti byli další den odveleni.

Ve Švýcarském domě se již 5 týdnů nacházelo sanitní oddělení vojska. Fronta se přibližuje. Ve vesnici je slyšet hřmění děl. Lidé mají strach a starost, co přinesou další dny. Dne 5. března již byly v okrese uzavřeny všechny školy; ženy a děti měly být evakuovány. Při další ofenzívě se sovětská vojska dostala do blízkosti vesnice a obsadila Otmuchów. Mnozí utečenci z Nysy a okolí procházejí vesnicí.

Ze spisu SNB: hlášení praporčíka J.Popka z března 1947.Tábor Lager bei Buche, Stallag VIII B v lese v dolní části katastru Travné u kóty 68 v letech 1941/43 pro polské civilní osoby.

Od března 1943 zde bylo 45 anglických zajatců. Práce v lese. Celková kapacita 120 zajatců. Průměrný počet internovaných 60-80. Bez úmrtí. Angličtí zajatci měli větší volnost.

Zdroj: www.koncentracni-tabory.estranky.cz

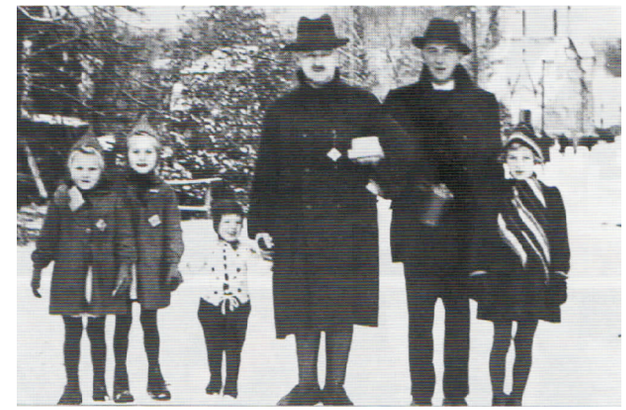

Vlevo hostinský Heinelt, vpravo Albert Langer, který pořádal sbírku na zimní pomoc ve válce. Děti sem byly odeslány na pobyt z Porůří. Jejich rodičovský dům byl zničen bombardováním.

17. května se ubytovala ve vesnici baterie č. 98. Byli to chlapci z vojenské školy, kteří měli být nasazeni na frontu. Museli řídit dopravu na cestě, protože ta byla ucpána běženci. Někdy není ani možné množství lidí ubytovat a jsou nuceni přenocovat venku. Dne **20. března** přelétají nad Javorníkem sovětská letadla a shazují bomby. Škody byly na domech v Nádražní ulici. Také bylo několik mrtvých.
21. května došlo k bitvě u Ziegenhals *(Głuchołazy).* Ruské vojsko nyní stojí na hranici okresu Jeseník.
23. března odchází po deseti dnech FEB č. 98.V dubnu byla ve vesnici zřízena stanice, která organizovala odchod utečenců, kteří se zdržovali ve vesnici Podle statistiky se ve vesnici zdrželo přes 600 osob, více než 100 koní a krav.
6. května dostala obec rozkaz k evakuaci. Úřady v Jeseníku jsou zrušeny, proto obecní úřady rozhodují o své situaci samy. Funkcionáři obce se rozhodli neodejít. Večer 6. května se v hostinci u Meissnera konala porada, týkající se výživy a zaopatření potravinami.
V noci **z 6. na 7. května** odtáhlo německé vojsko. Dělostřelectvo se zakopalo za vesnicí a odpoledne vystřelilo 12 ran směrem na Javorník a na Otmuchów. V Javorníku byly poškozeny některé budovy (dnešní Lesní správa a tělocvična). Mosty do Javorníku byly odstřeleny.
8. května v úterý nastal klid zbraní.V 5 hodin ráno přišli ruští vojáci do vesnice. Ruskému vojáku se stala nehoda. Při nafukování kola byl granátem, který měl upevněný na těle smrtelně zraněn. Pohřbili ho na místním hřbitově. V dalších dnech musely být na obecní úřad odevzdány zbraně a lovecké pušky a také rádia.
Ve vesnici zůstala posádka 5 ruských vojáků. Byla ubytována ve Forsthausu (č. 52). Polští a ukrajinští dělníci odešli domů.
11.,12. května Obyvatelstvo bylo vypleněno Poláky. Československá republika byla obnovena ve svých historických hranicích. Byly vyvěšeny československé vlajky.
17. května byly odstraněny zábrany. Při práci se stal úraz. Šestnáctiletý Herbert Kaps byl při odstřelování zraněn a odvezen do nemocnice v Javorníku. Byly vydány doklady a potravinové lístky a ustanovena občanská stráž, 19. května se zase rozsvítila elektřina. Obec byla 14 dní bez proudu. Dne 21. května byly na potoce Heinricha Langera nalezeny dvě zastřelené ženy ze Zálesí (Schiedeck a Baum). Vojenská komise z Javorníku se dostavila na místo činu.

Jako všude byl i v Travné zřízen Národní výbor. Jeho předsedou se stal Leopold Fiala. Zasedání Národního výboru: předsedající Leopold Fiala, starosta: Josef Kaps.
Členové: Melnikov Alexander, Stanke Richard, Langer Albert, Rischer Josef.
Pozn.vyd. Zde, na stránce 94, Kronika končí zápisem psaným tužkou: ***Dne 7.6. 1945 v 18 hod obsadili stanici SNB v Krutvaldu příslušníci SNB.***

Konec války a odsun - L. Gernot/ K. Wolf

Začátkem r. 1945 přišli do naší vesnice první utečenci z Horního Slezska. Nebyl zde jediný dům, který nebyl obsazený uprchlíky. Mnozí museli v oněch chladných dnech a v hlubokém sněhu táhnout dál směrem na Leutenberg. Povídalo se, že mnozí cestou zahynuli, především děti. Dlouhé kolony německých vojenských oddílů procházely vesnicí a ucpávaly cesty. Obyvatelé se strachem a napětím očekávali další vývoj. Vojáci přinášely nové zprávy o příchozí frontě. Několik starších a válkychtivých příslušníků Volksturmu se usadilo v obecní kanceláři ve staré faře a odtud hlídali dění ve vesnici. Mezi lidmi vládlo napětí. Vesnicí procházely také skupiny válečných zajatců a lidé jim dávali chleba. Krátce předtím, než přišla sovětská vojska, dne 6. května, dva dosud pokojní obyvatelé Travné (Fiala, žijící v Travné od roku 1918 ženatý s Němkou, toho času holič a pak Melnikov, Rus v exilu, žijící v Travné od r. 1938, také ženatý s Němkou; ani jeden se velice nevěnoval svému povolání a místo toho byli viděni často v lese v blízkosti hranic.), vyzvali Volksturm (domobranu) odevzdat zbraně. Ohromený velitel čety Josef Heinelt to ale striktně odmítnul.

V ranních hodinách 8. května přišli první ruští vojáci do vesnice. Mladé ženy a dívky se ukryly. Od této chvíle obyvatelé neměli již žádná práva ani majetek. Sověti se obsluhovali jak se jim zachtělo a po nich následovali Češi, kteří obyvatele vyhodili na cestu a z domu si vzali co potřebovali. Stal se případ, který mohl mít zlé následky.

Jeden ruský voják vzal z garáže rodiny Goldmannů kolo. Na mostě ho chtěl napumpovat, při tom nechtěně odjistil granát, ten explodoval a on byl na místě mrtvý. Jeho utržená ruka ležela u rodiny Rischer na zahradě. Naštěstí to viděl službu konající Ukrajinec, který byl u rodiny Kaps. Celý průběh potom vylíčil sovětskému oficírovi. Mezitím Češi ovládli vesnici.

Fiala a Melnikov se sami zvolili komisaři. Všichni obyvatelé byli vyzváni odevzdat všechny zbraně, také lovecké pušky, dalekohledy, rádia, kola apod. Nikdo nesměl opustit vesnici. Všechny osoby musely nosit bílé náramky s písmenem "N" jako Němec. Někteří museli opustit dům a uvolnit ho Čechům, některým jen vzali, co se jim hodilo. Také koně a dobytek si odvedli ze stájí.

Jednoho dne zazněl povel, aby obyvatelé zůstali doma. Policie a komisaři vyzvali obyvatele, aby si během dvou hodin sbalili ruční zavazadlo a opustili domov. Nastal brutální a nelidský odsun. Ztráta domova, téměř 40 padlých a pohřešovaných obyvatel znamenal konec jedné pokojné vesnické společnosti.

Zdroj: L.Gernot/ K. Wolf - Heimatbundes Jauernig und Umgebung str. 358.

S.Gottwald/H.Pachl - Krautenwalde

V roce 1938 nastaly také veliké změny. Politické události se vyhrotily po jednáních s vládou. Češi odešli z obce a 1. října nastoupily německé oddíly do naší vlasti a obsadily německá území.

Po připojení přišly odvody, potravinové lístky, poukázky místo očekávaného blahobytu. Průběh války přinesl od obce nesmírný bol. Předvoj ruské fronty rozmístil v obci závěry pro obrněné vozy. Mosty do Javorníku byly vyhozeny a 9. května vpochodovali do obce ruští vojáci, v následujících dnech Češi.

Pro lidi to byla těžká doba - šikanování, domovní prohlídky, zabavování rozhlasových přijímačů. Vše se muselo bez odporu přijmout. Muže četníci odvedli do zajateckého tábora v Javorníku, ženy, děti a staří byly odvezeni do lágru v Setzdorfu (Vápenná) a odtud pak byli dále odvezeni do Německa. Až na malé výjimky museli obyvatelé opustit své domovy. Většina odešla do Bavorska,Wűrtenbergu, Bádenska a Hessenska.

Anna Kruppa z Travné

Narodila se 23. prosince v roce 1914 jako Anna Hildegard Schönwiese v Travné. Když jí bylo 10 let zemřel její otec Albert Schönwiese po dlouhé a těžké nemoci, kterou si přinesl z I. světové války. Jako nejstarší ze čtyř sourozenců musela převzít práci a povinnosti dospělých. Z osmi let školní docházky odchodila sotva šest. Tak často chyběla ve škole.

Anna se 12.října 1937 provdala za Paula Kruppa z Dolních Hoštic. Tam spolu obhospodařovali statek, který její manžel zdědil po rodičích. 24. Srpna 1945 prováděli Poláci odsun Němců z Dolních Hoštic. Anna Krupp se ale nedala jen tak odsunout.

Schovala se se svým čtyřletým synem Hansem Joachimem v bramborovém poli od 9 dopoledne až pozdě do noci, aby jí hlídající vojáci nenašli. Synka posadila na malý žebřiňáček, neboť si poranil nohu a nemohl už chodit. V noci dorazila do Bílé Vody a přenocovala u zemědělce Kromera. Brzy ráno pokračovala přes Sedm křížů do Travné za svou matkou. Naštěstí nikoho po cestě nepotkala, neboť toulky lesem byly v té době zakázané. Na jejím rodném statku byla kromě matky také její sestra Margareta. Osm měsíců se jí podařilo se ze synem doma ukrývat, ale pak jí našli a na podzim se musela i s matkou a sestrou definitivně odsunout. Čtrnáct dní strávili v táboře, potom několik dní jeli vlakem, který převáží dobytek.

Cesta skončila v Ottmaringu u Ausburgu. V r. 1948 se vrátil její manžel z ruského zajetí. Společně si vybudovali svou existenci v Bavorsku. Koncem 50 let si postavili dům a žili tam s matkou, sestrou a tetou.

Hans J. Kruppa, Jauerniger Heimatbrief, 1994

Moje vzpomínky na Travnou

Dnes žije už jen málo lidí, kteří zažili rok 1945/46 na Travné. Bylo mi tehdy 10 let a ještě dobře si na tu dobu vzpomínám.

Můj dědeček Josef nar. 1879 a babička Josefa nar. 1886 tvořili kořeny naší rodiny. Můj otec, jeden z osmi sourozenců, bojoval v Rusku a moc jsem ho neznal. Matka nás vychovávala jak nejlépe mohla. Bylo nás pět sourozenců, pamatuji si na kostelíček Maria Salette a na křížovou cestu. Na boudy před kostelíčkem, kde se prodávali různé svaté obrázky, růžence a upomínkové předměty. Na jedno jméno si ještě vzpomínám. Byla to Marie Spiller. Prodávala v jedné boudě a bydlela naproti naší babičky přes potok. No a pak se to stalo.

V polovině května dosáhla ruská vojska také naší vesnice. Ovládli jí a šířili strach a nejistotu. Jednou večer přišel nějaký ruský voják k nám domů a s pistolí v ruce nás ohrožoval. Potom znásilnil mojí tetu. Utekl jsem ven a strávil noc v šopě u Spillerů. Tyto zážitky se mi ještě dnes honí hlavou. Matka nás potom všech pět dětí dovezla v pořádku do Bavorska.

Krátce před odsunem z Travné na podzim 1946. Zleva: Anna Kruppa, Agnes Beier, Berta Mattner, Hans Joachim Kruppa (autor článku), Margarete Schönwiesse, Ida Schönwiesse.

Pozn.vyd. Fotka je pořízena zřejmě před dnes již neexistujícím domem č.37,na pozemku, kde dosud stojí boží muka sv. Antonína.
V seznamu 1945 je jako poslední majitelka uvedena Ida Schönwiese.

Seznam občanů Travné, které II. světová válka připravila o život:

Obergefreiten **Rudolf Exner,** Travná č.p. 24
*1.1.1916 - †14.2.1943 Kolokovka/Rusko
3.Kompanie Grenadier-Regiment 682
Schützen **Bernhard Eutner**, Travná č.p. ?
*23.12.1923 - †18.2.1943 Djemjansk/Rusko
Kompanie, Fusilier - Regiment 26
Obergefreiten **Joseph Leder**, Travná č.p. 66
*27.7.1916 - †8.8.1941 Murawino/Rusko
14.Kompanie Infanterie Regiment 22
Grenadier **Josef Meissner**, Travná č.p. 28,71?
*26.4.1925 - †30.8.1943 Gomel/Rusko
4.Regiment
Oberschützen **Erich Rotter**, Travná č.p. 78
*9.12.1921 - †4.10.1942 Moskowska/Rusko
14.Kompanie Jäger-Regiment 83
Feldwebel **Franz Schäfer**, Travná č.p.?
*24.6.1913 - †12.8.1944 Spornay/Western
10.Kompanie Grenadier-Regiment 858
Gefreiten **Rudolf Schubert**, Travná č.p.?
*15.12.1924 - †15.10.1943 Melitopol/Rusko
7.Kompanie Grenadier-Regiment 668
Schützen **Max Schönwiese**, Travná č.p. 15
*20.2.1911 - †6.8.1941
Schwadron Aufsklärungs Abteilung
Gefreiten **Anton Schönwiese**, Travná č.p.
*11.6.1912 - †2.5.1942 Elbingerode
5.Kompanie Infaterie 525
Obergefreiten **Johann Schönwiese**, Travná
*28.6.1914 - †17.12.1942 Ilin/Rusko
10.Batterie Artillerie Regiment 162
Gefreiten **Alfred Wittich**, Travná č.p. 35
*19.8.1915 - †5.10.1941 Bolschoj-Wneroschtschi5.Kompanie Schützen-Regiment 14

Lístek polní pošty z r. 1940

Někdy s příchodem úmrtního lístku přišlo i vyjádření nejbližšího velitele k okolnostech smrti daného padlého. Dovolte abych pro představu zde citoval jedno takové sdělení:

V Ostenu, dne 8.1. 1943

Vážený pane Schönwiese!

Jako velitel baterie mám bolestnou povinnost Vám oznámit, že Váš milý syn, svobodník Johann Schönwiese dne 17.12.1942 v Ilinu padl za svoji vlast. Padl s několika svými kamarády při leteckém bombardování.

Váš syn Nám byl velice dobrým kamarádem a zároveň byl uvědomělý k povinnostem, pracovitý, věrný a byl dobrým vojákem našeho vůdce! Budeme vždy na něj vzpomínat a těžce neseme všichni hrdinskou smrt Vašeho syna.

Jsme hrdi na jeho statečnost. Tím plním přání našeho padlého. V duchu našeho padlého bojuje naše baterie za jeho čest, svobodu a velikost naší vlasti. Vyslovuji Vám upřímnou osobní soustrast a zůstáváme s Vámi všemi v nejlepších pozdravech.

Místo hrobu Vašeho syna se nalézá u Prichipovky v Rusku.

Günter Kupke, poručík

Pohřešovaní:
Erwin Böse, Rudolf Depner, Josef Fiala, Leopold Fiala, Wilhelm Friemel, Josef Grasel, Josef Grimme, Wilhelm Heinelt, Heinrich Leder, Arthur Müller, Gerhard Schönwiese.

Nezjištěno:
Hermann Fischer, Herbert Giersig, Albert Kaps, Adolf Kawik, Franz Korzer, Adolf Leder, Alois Leder, Josef Leder (č.p.28), Josef Meissner (č.p. 28,71?), Rudolf Meissner, Josef Menzel, Franz Rischer, Heinrich Rotter, Max Schönwiese, Josef Schubert, Kurt Schubert a Gustav Tremer.

Zemřeli na následky války:
Bernhard Entner, Max Korzer, Walter Schönwiese, Johan Tilz.

(Článek Milana Rychlého v Javornickém zpravodaji.)

Na této fotce z května 1941 si jistý důstojník Wermachtu ještě spokojeně užívá dovolenky v Travné, nepotrvá však dlouho a jeho nejbližší se dočkají obdobného lístku z fronty...

Osvobození 1945

Rudolf Zuber: Rok 1945 na Jesenicku

(Vlastivědný sborník Severní Morava, sv. 12)

Javorník a Travná byly obsazeny Rudou armádou bez boje. Jen když sovětské vojsko, postupující od Otmuchova, obsadilo 8. května Javorník, vystřelilo německé dělostřelectvo ze svých pozic nad Travnou dvanáct ran na Javorník a Bernartice a způsobilo menší škody na budovách. V některých místech jako právě v Javorníku vyjeli zástupci Němců sovětským oddílům vstříc s bílým praporem a ohlásili, že německá armáda místo vyklidila. Do Travné přišly první sovětské hlídky už brzy ráno 9. května a tím bylo osvobození Jesenicka dokončeno.

Pozn. vyd. Nechceme zde vynášet nějaké soudy nad historií, nechali jsme promlouvat autentické texty i s dosti sporným a jednostranným pohledem , ale výhradně s nějakou vazbou na události v Travné.

Je však neoddiskutovatelným faktem, že sudetští Němci masově přivítali zábor pohraničí a podíleli se na rozbití demokratického českého státu a i oni byli součástí (ať už z přesvědčení nebo z nedobrovolné povinnosti), vojenské mašinérie, která rozpoutala strašlivou II. světovou válku a jejich podíl na zločinech hitlerovského Německa je neoddiskutovatelný.

Je také samozřejmě nesporné, že většina sudetských Němců včetně obyvatelů Travné zaplatila vysokou cenu za svou spoluvinu - ztrátou domova a majetku, a někteří i cenou nejvyšší - ztrátou života. Během odsunu či vyhnání, ať to nazýváme jakkoliv, docházelo jistě k politováníhodným excesům i zločinům, ale nebyl to teror organizovaný nebo motivovaný rasovou nenávistí, (s náznaky antisemitismu se setkáváme i v Kronice již během I. svět. války), ale spíše projev msty různých rádobyvlastenců a pozdních "hrdinů", který byl ovšem tehdy shora mlčky tolerován jak už to tak bývá v obecně sdílené náladě oprávněného hněvu za utrpěná příkoří během okupace. Násilí při odsunu bylo pozdějším režimem zamlčováno.

I po válce zůstalo v Travné dost Němců, v Zálesí dokonce tvořili většinu, se kterými, (stejně jako před válkou žili Češi opět v naprosté shodě a stali se plnoprávnými a respektovanými občany. Občané německé národnosti v Travné působili i za socialismu v obecní správě, v obchodě, i ve státních službách jako např. listonoška, která se nikdy nenaučila pořádně česky a díky tomu často docházelo i ke komickým nedorozuměním.

I dnes žijí v Travné potomci sudetských Němců, převážně ze smíšených manželství.

Chápeme stesk po domově, i pocit trpkosti a zděšení těch, kteří byli nuceně vysídleni a kteří viděli, jak se poté zacházelo s jejich majetkem, krajinou, kterou celé generace předků milovaly a kultivovaly usilovnou prací.

V tomto ohledu si zaslouží naši vděčnost, poděkování a respekt. Historii nezměníme a musíme za ní udělat tlustou čáru z obou stran a přijmout status quo.

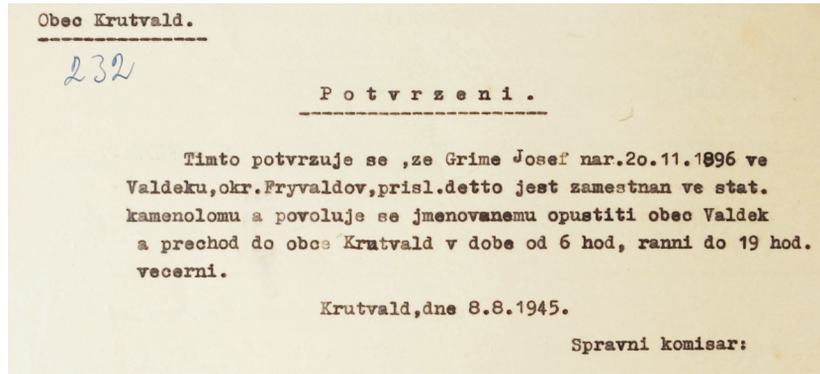

Obec Krutvald.

232

Potvrzeni.

Timto potvrzuje se ,ze Grime Josef nar.2o.11.1896 ve Valdeku,okr.Fryvaldov,prisl.detto jest zamestnan ve stat. kamenolomu a povoluje se jmenovanemu opustiti obec Valdek a prechod do obce Krutvald v dobe od 6 hod, ranni do 19 hod. vecerni.

Krutvald,dne 8.8.1945.

Spravni komisar:

Prozatímní osobní průkaz čís. 121

Jméno: Hanke

Příjmení: Hilde

Data narození: 7.4.1924

Místo narození: Valdek

Povolání: hosp. pomocnice

Stálé bydliště: Valdek, čís. 39

Státní příslušnost: německá

Národnost: německá

Poznámka:

Otisk pravého ukazováčku

Hilda Hanke

Podpis majitele průkazu

Valdek, dne 12. listopadu 1945.

Podpis úředníka, který průkaz vyhotovil

Úřední razítka

Průkaz, jaký po válce obdrželi Němci, z rodinného archívu Helmuta Hanke.

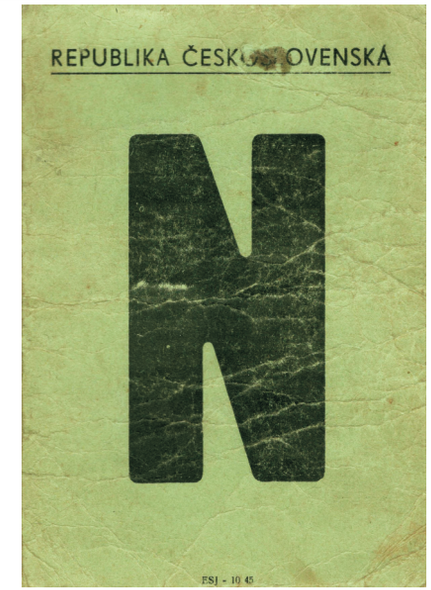

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ

N

FSJ - 10 45

Nahoře potvrzení z archívu MNV.

Vyprávění Jarmily Cardové o pohnutých osudech jedné rodiny z Travné, na následující stránce, dokumentuje celou tragičnost tohoto období.

Naši předkové pocházeli údajně ze Schwarzwaldu. Už dědeček Johann Müller byl vrchním respicientem Finanční stráže v Travné ještě za Rakouska-Uherska. Můj otec, Bohuslav Carda sloužil v r. 1938 na Schwarzbergu, kde byla celnice, hostinec a sedlák. Tehdy jsem měla dva roky, takže se na nic nepamatuju, vše znám jen z vyprávění.

Dědeček Johann Müller.

Když byl otec po boji s heinleinovci zajat, maminka se mnou byla schovaná ve sklepě. Našli nás a odvezli do věznice ve Wroclavi. Já jsem se tam bála, neboť se tam ozýval nářek po bití, a nejedla jsem. Toho si všiml dozorce a chtěl si mě vzít domů. Nepustila jsem se maminky a tak si nás vzal domů obě. Ráno jí řekl, ať jede domů. Matka si vzala taxi a odjela do Travné k rodičům. Mezitím otce vyměnili za německé zajatce a byl převelen na hranici okleštěné republiky mezi Vysokou a Dubem. Tam jsme s matkou za ním přijely. Za protektorátu byl zaměstnán na Obecním úřadu v Hustopečích nad Bečvou. Po válce v květnu byl povolán na Hlučínsko, později do Travné.

Matka Elisabeth a otec Bohuslav Carda.

V r. 1948, po zrušení Finanční stráže, byl přeložen na Berní úřad do Bílovce. Tam jsem začala chodit do české školy, ale ředitel mě jednoho dne osobně vyvedl z třídy s tím, že jako Němka nemám v české škole co dělat, ačkoliv jsem měla čs. příslušnost a tak jsem tehdy do školy nechodila.

Můj strýc Artur Müller, protože se zasnoubil s neárijkou, Holanďankou Tinou Matheisen, byl degradován a poslán na východní frontu, odkud se již nevrátil.

Dům v Travné č. 97 byl po válce prarodičům zkonfiskován. Matka, která měla čs. příslušnost, dostala v dědictví jednu osminu, zbytek museli rodiče odkoupit.

Na pozadí domu č. 27 zprava Felicitas a Regina Müllerovy, ostatní osoby neznámé.

Na balkoně domu č. 97 odleva: babička Filomena Müllerová a Tina Matheisen.

Krutvald

Seznam obyvatelstva a mapka domů do r. 1945 (upraveno)

Domy dochované do současnosti

Zaniklé domy

1 Schubert Alois, Landwirt
2 Tremer Josef, Landwirt
3 Poppe Emil, Maurer
4 Schiedeck Josef, Landwirt
5 Wittich Franz, Bäckermeister
6 Langer Heinrich, Landwirt
7 ???
8 Böse Marie, Hausfrau
9 Elsner Heinrich, Landwirt
10 ???
11 Exner Walter, Maurer
12 Spiller Alfred, Arbeiter
13 Tremer Ludwig, Landwirt
14 Fischer Hermann, Maurer
15 Schönwiese Max, Maurer
16 Lux Emilie, Landwirt
17 ???
18 Fischer Rudolf, Maurer
21 Exner Anna, Landwirt
22 Krusche Alfred,Landwirt
23 Elsner Johann, Landwirt
24 Exner Anna, Landwirt
25 Kromer Gustav, Schuhmacher
26 Grasel Hedwig, Arbeiterin
27 Korte Martha, Landwirt
28 Rotter Emil, Arbeiter
29 Reinold Emil, Kaufmann
30 Tilz Johann, Gastwirt
31 Tilz Johann, Gastwirt
32 Ludwig Paul, Schmiedemeister
33 Heinelt Josef, Gastwirt
34 Rischer Albert, Landwirt
35 Schönwiese Johann, Landwirt
36 Meißner Franz, Angestellter
37 Schönwiese Ida, Landwirt
38 Kaps Josef, Mühlenbesitzer
39 Tremer Albert, Landwirt
40 ???
41 Körbel Emma, Hausfrau
42 Franke Albert, Landwirt
43 Buchmann Agnes,Arbeiterin
44 Böse Marie, Landwirt
45 Spiller Josef, Arbeiter
46 ???
47 Franke Johann, Landwirt
48 Franke Wilhelm, Landwirt
49 Liemert Emilie, Gasthaus
50 Volkmer Emil, Lanwirt
51 Baier Ferdinand, Arbeiter
52 Henkel Rudolf, Förster
53 Rotter Marie,Arbeiterin
54 Menzel Josef, Maurer
55 ???
56 Girsig Rosa, Arbeiterin
57 Hanke Franz, Arbeiter
58 Grimme Franz, Arbeiter
59 Elsner Johann, Landwirt
60 Zappe Johann, Maurer
61 Schubert Josef, Arbeuter
62 Elsner Alfred, Landwirt
63 Rischer Josef, Waldarbeiter
64 Leder Wilhelm, Arbeiter
65 ???
66 Leder Alois, Autovermietung
67 Rischer Josef, Maurer
68 ???
69 Korzer Josef,Walzenführer
70 ???
71 Meißner Emil, Arbeiter
72 Beier Agnes, Landwirt
73 Wolf Richard, Arbeiter
74 Spiller Marie, Hausfrau
75 Fiala Leopold, Arbeiter
76 Friemel Wilhelm, Maurer
77 Fischer Berthold, Maurer
78 Rotter Heinrich, Arbauter
79 Schweidler Kurt, Schneider
80 Fischer Richard, Maurer
81 Rotter Robert, Arbeuter
82 Stanke Richard, Arbeiter
83 Schiedeck Albert Arbeiter
84 ???
85 Goldmann Josef, Kaufmann
86 Franke Wilhelm, Maurer
87 Nitsche Adolf, Schlosser
88 ???
89 Grimme Josef, Maurer
90 Meißner Josef, Gastwirt
91 Pfarrhaus, Wittich Alexander
92 Franke Anna, Hausfrau
93 Depner Marie, Arbeiterin
94 ???
95 ???
96 Schönwiese Hedwig, Landwirt
97 Müller Johann, Zollbeamter